

W numerze m.in.:

- *Złóż wniosek do...*
- instytucje wspierające finansowo biblioteki
- *Faktografia życia literackiego na Śląsku Opolskim (1945-2005)*
Zarządzanie i marketing w turystyce
- zestawienie bibliograficzne

Pomagamy sobie w pracy

opolski kwartalnik
informacyjno-metodyczny

3/2005

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smolki
w Opolu

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
w Opolu

CZYM PIELNIKI

POMAGAMY SOBIE W PRACY
Opolski kwartalnik informacyjno-metodyczny

Rocznik XLIX

Nr 3

Opole 2005

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Bartoszevska
Joanna Czarkowska-Pasierbińska
Hanna Jamry
Violetta Łabędzka
Piotr Polus
Anna Śliwińska

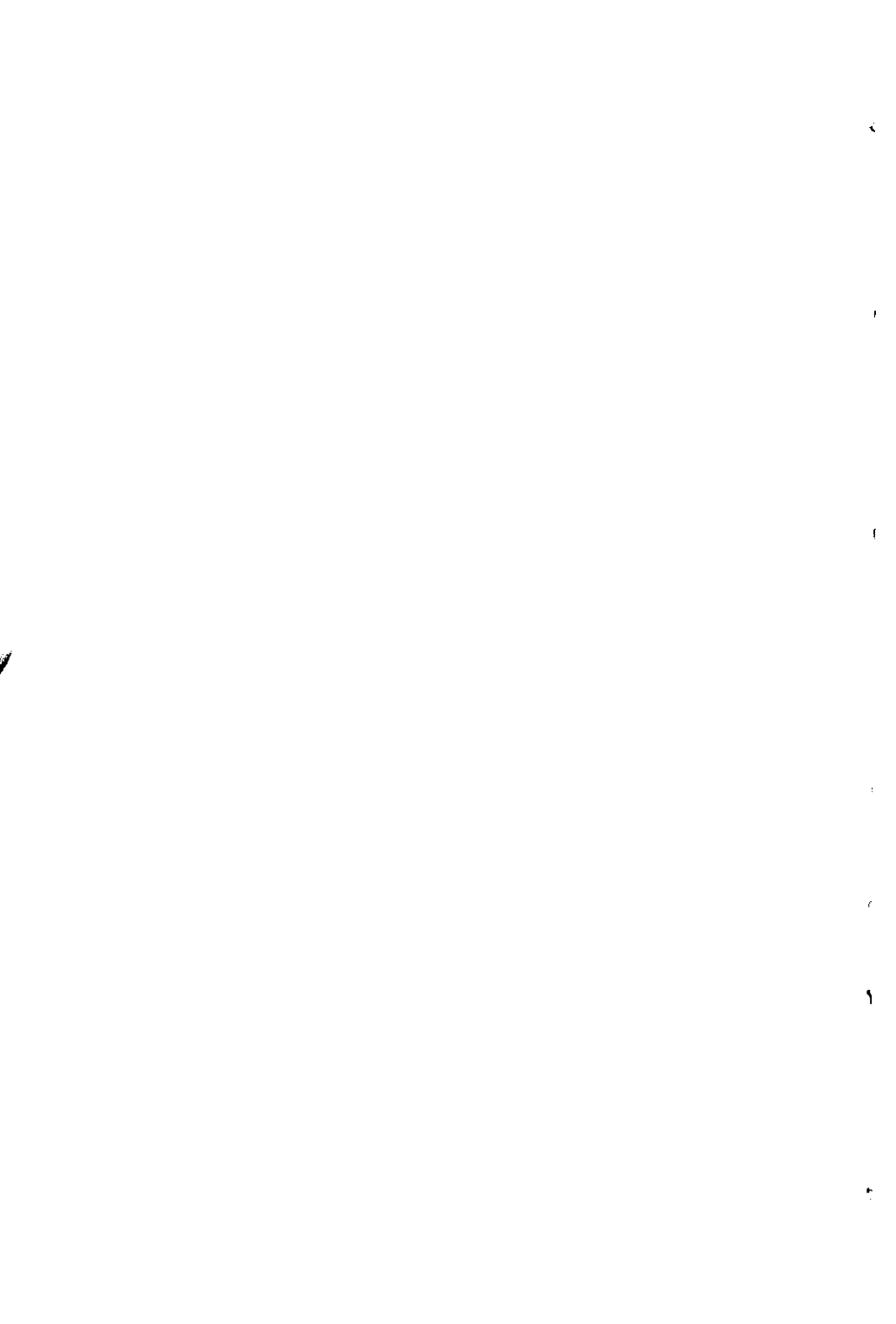
ISSN 1427-8936

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki
45-081 Opole, ul. Piastowska 18 - 20
Tel.red. 077/453-64-74
e-mail: wbp-opole@wbp.opole.pl

Pracownia Małej Poligrafii WBP w Opolu
Nakład 160 egz.

Spis treści

<i>Hanna Jamry</i>	
Faktografia życia literackiego na Śląsku Opolskim 1945-2005	5
<i>Mirosława Wąsowicz</i>	
Zarządzanie i marketing w turystyce	36
<i>Małgorzata Bartoszevska</i>	
Złóż wniosek do... cz. 2	40
<i>Aleksandra Paniewska</i>	
W kręgu literatury	
Arkadiusz Niemirski	50
Wioletta Piasecka	53
Andrzej Stasiuk	54
<i>Danuta Łuczak</i>	
To już 10 lat. Spotkania zorganizowane przez MBP w Opolu w latach 1994-2004	58
<i>Mariola Urbaniak</i>	
Wystawa „ABCzytam” w MBP w Opolu	66
<i>Mariola Urbaniak</i>	
Wystawa „Juliusz Verne – podróżnik, marzyciel, fantasta” w Galerii „Na Cyplu” MBP w Opolu	69
<i>Janina Kościów</i>	
Jakuba Kani przywracanie pamięci	72
<i>Mariola Król</i>	
Akademia Wiedzy Wychowawczej	76
Nowości o Śląsku Opolskim propozycje do księgozbioru podręcznego <i>oprac. Hanna Jamry</i>	83

Hanna Jamry

Dział Informacyjno-Bibliograficzny WBP w Opolu

FAKTOGRAFIA ŻYCIA LITERACKIEGO NA ŚLĄSKU OPOLSKIM

1945 – 2005

(w roku jubileuszu 60-lecia opolskiego środowiska literackiego)

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu od wielu lat zabiega, aby wszystko to, co dotyczy życia literackiego regionu trafiło do jej zbiorów, stara się gromadzić cały dorobek piśmienniczy rodzimych twórców (ma w swoich zasobach kilka kolekcji, m.in. B.Chmielnickiego, H.Dudy), organizuje spotkania z pisarzami, pamięta o ich jubileuszach, często pomaga w edycji i promocji książek, opracowuje słowniki biobibliograficzne oraz informatory o aktualnym dorobku twórczym pisarzy.¹

Od wydania pierwszego po wojnie tomu literackiego upłynęło 60 lat. Jesienią 1945 r. ukazał się „Zbiór poezji literatów na Opolszczyźnie”. W jego przedmowie czytamy „Wypuszczamy w świat pierwszy tom naszego wydawnictwa, którego celem jest stworzenie w Opolu ośrodka wydawniczego, poświęconego zagadnieniom wiedzy i sztuki. Rozumiemy, że droga nasza, a zwłaszcza początki, będą trudne, mimo to, przystępujemy do pracy bez żadnych sub-

¹ Środowisko literackie Opolszczyzny. Informator biobibliograficzny 1945-1980. Oprac. Hanna Jamry. Cz.1-2. Opole: WBP 1986.

Środowisko literackie Opolszczyzny. Informator biobibliograficzny 1981-1985. Suplement. Oprac. Hanna Jamry. Opole: WBP 1988.
Środowisko literackie Opolszczyzny. Informator biobibliograficzny 1986-1990. Oprac. Hanna Jamry. Opole: WBP 1996.

Współcześni pisarze Opolszczyzny. Informator. Oprac.: Hanna Jamry, Violetta Łabędzka. Opole: WBP 1999.

wencji i z niedostatecznym zapasem doświadczenia, wierzymy jednak, że wola, która stwarza cuda pomoże i nam stworzyć tu na Opolszczyźnie trwale dzieło kultury..."² Czy udało się spełnić zamysły literackich pionierów? Poniższy tekst jest próbą przedstawienia jak zmieniała się literacka panorama naszego regionu na przestrzeni tych sześćdziesięciu lat.

Część I Lata 1945-1995

W 1945 roku nie tylko tworzyła się nowa administracja na ziemi opolskiej. Podjęte zostały wówczas pierwsze próby aktywizacji kulturalnej i literackiej. Jesienią ukazał się pierwszy tomik pt. „Zbiór poezji literatów na Opolszczyźnie”, na który złożyły się wiersze Stefana Skorupińskiego, Marii Markowskiej-Skobieńskiej, Karola Kaschnitza i Tadeusza Michałaka. Pod koniec roku Księgarnia Opolska wydała drugą książkę „Jesteśmy Polakami”, zawierającą m.in. fragmenty poezji Norberta Bonczyka, Konstantego Damrota, Edmunda Osmańczyka. W listopadzie 1945 r. powstało Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki, w ramach którego działały sekcje: literacko-naukowa i wydawnicza. W tym okresie Towarzystwo wydało m.in. pracę Romana Horoszkiewicza „Z przeszłości Opola” (1947), za którą autor otrzymał jako pierwszy nagrodę literacką miasta Opola.

W tymże roku, z inicjatywy katowickiego ośrodka literackiego, na Opolszczyznę przybyła grupa znakomitych polskich pisarzy, m.in. Jerzy Andrzejewski, Kazimierz Brandys, Jarosław Iwaszkiewicz, Jan Wiktor, Stanisław Piętak, Stefan Otwinowski, Jerzy Zawieyski, Kazimierz Wyka, Artur Maria Swinarski. Wrażenia z pobytu w Opolu, Nysie, Prudniku, Strzelcach Opolskich, Głucholazach pisarze przedstawili na łamach krakowskiego „Dziennika Polskiego” z 28 października.

² Zbiór poezji literatów na Opolszczyźnie. Opole 1945.

Od czerwca 1946 roku grono ludzi piszących z naszego regionu skoncentrowało się wokół nowego tygodnika, wydawanego przez katowicki okręg Polskiego Związku Zachodniego – „Nowiny Opolskie”. Wśród autorów tekstów spotykamy nazwiska: Stefana Chmielnickiego, Romana Horoszkiewicza, Ryszarda Hajduka, Zofii Senftowej, Tadeusza Michalaka, Czesława Kurka (redaktora dodatku młodzieżowego „Nowin”), Wojciecha Wawrzynka, Alojzego Smolki. Wszyscy wymienieni tworzą trzon powstałego w 1947 roku Klubu Literackiego, którego opiekunem z ramienia Związku Literatów Polskich był Stanisław Wasylewski. Klubowi przewodził Roman Horoszkiewicz. (Druga próba powołania Klubu Literackiego w Opolu podjęta została w maju 1949 r.).

Życie literackie przejawiało się również w spotkaniach i wieczornicach literackich, na których młodzi twórcy prezentowali swoje pierwsze utwory. W czerwcu 1946 roku odbyło się pierwsze spotkanie literackie w Opolu. Na wieczornicy artystycznej w teatrze opolskim występowali pionierzy powojennej literatury: Stefan Chmielnicki, Wincenty Hlouszek, Ryszard Hajduk i Roman Horoszkiewicz.

Podobnie jak Opole aktywizowały się również inne ośrodki Opolszczyzny. Głucholązy wydały w 1945 r. „Kalendarz Głucholąski na rok 1946”, Prudnik rozpoczął wydawanie własnego tygodnika „Głos Prądnika”, Racibórz – „Nowin Raciborskich”, w Nysie wychodziły „Nowiny Nyskie”, tu także przyznana została Nagroda Literacka Ziemi Nyskiej, a jednym z laureatów został Rafał Urban (1948 r.).

Rangę wczesnego literackiego Opolą podnosiły akcje ogólnopolskie. Początek lat pięćdziesiątych przyniósł ciekawą, mimo swej akcyjności, imprezę zorganizowaną przez Zarząd Główny ZLP. Wielu słynnych twórców odwiedziło nasz region w ramach spotkań „Opolszczyzna – Mazury”. Pisarzom: Marii Szypowskiej, Gustawowi Morcinkowi, Janowi Baranowiczowi, Wilhelmowi Szewczykowi, Janowi Brzozie, Aleksandrowi Baumgartenowi, Tadeuszowi Chróścielewskiemu, Janowi Koprowskiemu, Wilhelmowi Machowi czy Janowi

Marii Gisgesowi towarzyszyli nasi miejscowi twórcy. Owocem tych wędrówek był wydany w „Naszej Księgarni” zbiór opowiadań i wierszy pod redakcją Wojciecha Żukrowskiego i Lesława Bartelskiego „Znad Odry” (1954 r.).

Wielu ludzi pióra z terenu Opolszczyzny skupiło się wokół dodatku kulturalnego „Trybuny Opolskiej” – „Głosów znad Odry” (pierwszy numer ukazał się 10 stycznia 1953 r.). W tym też czasie wznowiono dla czytelnika opolskiego tradycyjne kalendarze książkowe. Tak powstał pierwszy rocznik – „Kalendarz Ziemi Opolskiej na rok 1953”. Wydawnictwo to, ukazujące się do 2001 r., przez wiele lat było trybuną niejednego z opolskich literatów, a z czasem stało się częściowo almanachem literackim opolskich twórców.

Podwaliną organizacyjnego życia literackiego był założony w listopadzie 1953 r. Opolski Zespół Pisarski. W skład zarządu wchodził: przewodniczący Adolf Lekki, sekretarz Kazimierz Kowalski, skarbnik Stefan Chmielnicki, członkowie Rafał Urban i Ryszard Hajduk. Zadaniem Zespołu było skupienie pisarzy zamieszkujących Opolszczyznę, reprezentowanie ich interesów moralnych i materialnych, opieka nad młodymi twórcami. Powołano trzy sekcje twórcze: prozy i dramatu, poezji i satyry oraz prac popularnonaukowych. Po zatwierdzeniu statutu przez państwowe władze administracyjne Opolski Zespół Pisarski został zarejestrowany jako stowarzyszenie twórcze. Liczył wówczas 35 członków. Zespół działał do lipca 1955 r.

Ożywiona działalność wydawnicza, nowe prace Zbyszka Bednorza, Ryszarda Hajduka, Adolfa Niedworoka, Rafała Urbana, organizowane imprezy jak „czwartki literackie”, konkursy, np. I Konkurs Literacki Opolszczyzny (1954), konkurs Mickiewiczowski (1955) przyczyniły się do powołania 16 lipca 1955 roku Opolskiego Oddziału Związku Literatów Polskich. Ten pierwszy zespół zrzeszał pisarzy: Zbyszka Bednorza, Stefana Chmielnickiego, Jerzego Gałuszkę, Ryszarda Hajduka, Jakuba Kanię, Kazimierza Kowalskiego, Adolfa Lekkiego, Adolfa Niedworoka, Rafała Urbana (prezes), Bogumiła Wyszomirskiego i Zbigniewa Zielonkę.

Z inicjatywy opolskiego oddziału na rynku księgarskim pojawiła się seria „Opolskiej Biblioteki Literackiej” promująca debiuty (m.in. K.Kowalskiego, B.Wyszomirskiego, A.Kurczyny, A.Markowej, J.Goczóło, A.Niedworoka i in.).

W latach pięćdziesiątych dorobek pisarzy opolskich był wcale obfity, ale pod każdym względem zróżnicowany i nierówny. Wielu twórców miało za sobą publikacje prasowe, niemal każdy legitymował się swoją pozycją książkową. W 1951 r. ukazała się powieść Adolfa Lekkiego „Przełom”, w rok później „Kartki z przeszłości ziemi opolskiej” i „W imię życia i pokoju” Ryszarda Hajduka. Zbyszko Bednorz w 1953 r. wydaje powieść „Dzieci i bagaże”, a w 1955 tom opowiadań „Będzie bratem” poświęconych problemom Ziemi Odzyskanych. Wydarzeniem wydawniczym stało się opublikowanie w 1954 r. „Pamiętników Opolan”, w których szczególną uwagę wzbudzał autobiograficzny szkic pióra Adolfa Niedworoka. W tym też roku ukazały się opowiadania Jerzego Gałuszki „Trudne lata”. Duet autorów Stefan Chmienicki i Bogumił Wyszomirski wydał tomik wierszy „Zaślubiny z Odrą” oraz wodewil „Czarodziejskie azoty”, a Zofia Senftowa i Stefan Chmienicki opublikowali tomik wierszy satyrycznych „Wesołe rady na brzydkie wady”. Rok 1956 przyniósł powieść historyczną „W Jemielnicy sądny dzień” Zbigniewa Zielenki oraz opowiadania pt. „Urodził się człowiek” Kazimierza Kowalskiego. Rok później wydana została powieść-pamiętnik Ludwika Bielaczka „Ze studni zapomnienia” oraz zbiór wierszy „Opolskie słowa” Adolfa Niedworoka.

W latach 1956-1958 nastąpiło wyjątkowe ożywienie środowisk literackich. Powstała grupa artystyczna „Prowincja 57” gromadząca literatów, plastyków, muzyków, publicystów i aktorów. Opolska rozgłośnia Polskiego Radia ogłosiła pierwszy Zimowy Turniej Poetycki, w który wzięło udział ponad siedemdziesięciu uczestników. Pierwszymi laureatami wojewódzkich nagród artystycznych zostali Jerzy Gałuszka i Bogumił Wyszomirski. Ukazał się „Almanach artystyczny Opole 1957” pod red. Kazimierza Kowalskiego, będący

pierwszym tego rodzaju wydawnictwem w powojennej historii Opolszczyzny. Znalazły się w nim opowiadania Jerzego Ballabana, Jerzego Gałuszki, Kazimierza Kowalskiego, Krystyny Ponieckiej, Rafała Urbana fragmenty powieści Stefana Chmielnickiego, Tadeusza Ponieckiego, Zbigniewa Zielonki, poezje Adama Kurczyny, Adolfa Niedworoka, Czesława Smolińskiego, Bogumiła Wyszomirskiego, Wiesława Koszeli, Jana Goczola, Ireny Wyczółkowskiej, Bogusława Żurakowskiego.

Pojawiła się znaczna grupa młodych, początkujących autorów. W marcu 1956 roku ukazał się pierwszy numer pisma społeczno-kulturalnego młodzieży opolskiej „W marszu”. Wyszło dziewięć numerów, na jego łamach debiutował Jan Goczoł. Po likwidacji pisma (1957) jego autorzy przeszli do współpracy z redakcją „Głosów znad Odry”. W czerwcu 1957 roku zredagowany został pierwszy z czterech numerów nowego miesięcznika „Odra”.

Młodzi twórcy zawiązali w 1958 roku grupę poetycką „Formaty”, do której należeli: Jan Goczoł, Wiesław Kazanecki, Wiesław Koszela, Bogdan Loebel, Irena Wyczółkowska i Bogusław Żurakowski. Rok później grupa przeszła w całości do Korespondencyjnego Klubu Młodych Pisarzy przy Związku Młodzieży Wiejskiej w Opolu.

Cotygodniowe zebrania warsztatowe, wieczory autorskie, zbiorowe kolumny poetyckie na łamach prasy ogólnopolskiej, audycje na antenie polskiego radia przyczyniły się po kilku latach do powstania Koła Młodych przy Oddziale ZLP w Opolu (styczeń 1966). Rok później ukazały się almanachy poezji: „Próg” i „Obmyślanie miejsca”. Wśród twórców zrzeszonych w Kole Młodych byli: Tadeusz Soroczyński, Krystian Szafarczyk, Adam Kurczyna, Harry Duda, Jan Feusette, Wiesław Malicki, Marian Buchowski, Marek Jodłowski, Zygmunt Kętrzyński, Rena Marciniak, Lech Stankiewicz, Zbigniew Ruszel, Jan Trafidło. Młodzi autorzy publikowali własne tomiki w ramach Opolskiej Biblioteki Literackiej, subwencionowanej przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu. W tym okresie od 1963 wychodziło czasopismo studenckie „Nasze Sprawy”, które

w 1965 roku otrzymało tytuł „Fama”. Studiujący wówczas młodzi autorzy mieli możliwość wypróbowania swoich piór na jego łamach. Koło Młodych istniało do 1978 r.

Aktywnie działał również Klub Literacki przy Związku Nauczycielstwa Polskiego, który powstał 19 kwietnia 1967 r. (reaktywowany został 27 kwietnia 1985 r.). W pierwszym okresie w jego pracach brali udział znani pisarze Zbigniew Zielonka, Zbigniew Żakiewicz i Bogusław Żurakowski, (który przez długie lata mu przewodniczył). O jego aktywności świadczą: Ogólnopolskie Nauczycielskie Spotkania Literackie w Niwkach, publikacje we wkładce „Głosu Nauczycielskiego” – „Literacki Głos Nauczycielski” oraz na łamach prasy regionalnej.

W 1973 roku pojawił się almanach literacki „Rysopis” zawierający opowiadania, poezję, reportaże. Znalazły się w nim teksty wszystkich debiutantów tzw. „trzeciej fali” z lat sześćdziesiątych.

Nie sposób nie wspomnieć o istotnej inicjatywie opolskiego środowiska – „Wiosnie Opolskiej”. W 1959 roku Kazimierz Kowalski zachęcony sukcesem „Zimowego Turnieju Poetyckiego” na antenie opolskiego radia, był pomysłodawcą imprezy, która wykraczałaby poza granice województwa opolskiego. Tak zrodziła się koncepcja Festiwalu Artystycznego Ziemi Zachodnich i Północnych „Wiosna Opolska”. Pierwszy odbył się w 1960 roku, kolejne co dwa lata, ostatni, VII Festiwal odbył się w 1973 r. Impreza ta, na początku regionalna, stała się imprezą o zasięgu krajowym, w czasie której spotykali się artyści różnych dyscyplin: literatury, plastyki, filmu, fotografii, teatru, muzyki, radia. „Wiosny Opolskie” wylaniały najwybitniejsze utwory poetyckie i prozatorskie powstałe na Ziemiach Zachodnich.

Łukę powstałą po likwidacji festiwalu próbowano zastąpić coroczną imprezą, trwającą do 1978 roku pod nazwą „Opolskie Dni Literatury”.

Duży wpływ na środowisko literackie miał również rozwój Opola jako ośrodka naukowego i kulturalnego: powstanie Wyższej Szkoły

Pedagogicznej, Instytutu Śląskiego, Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk oraz towarzystw regionalnych a zwłaszcza Opolskiego Towarzystwa Kulturano-Oświatowego. Wiernym sojusznikiem była Redakcja Literacka Rozgłośni Polskiego Radia. Sprawom literatury służyły pisma regionalne jak „Kwartalnik Opolski”, „Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego”, „Wczoraj Dzisiaj Jutro”, „Kalendarz Opolski” oraz lokalne, jak choćby „Głos Włókniarza”. Oprócz zamieszczanych tu tekstów literackich opolskich autorów, na ich łamach ukazywały się recenzje nowości książkowych, informacje o wydarzeniach literackich regionu.

Rozwojowi opolskiego środowiska literackiego towarzyszyły długo i trwale zabiegi o czasopismo kulturalno-literackie. Taką próbą były: dodatek „Trybuny Opolskiej” – „Głosy znad Odry”, przez krótki czas miesięcznik „Odra”. Ale dopiero w maju 1970 r. ukazał się pierwszy numer miesięcznika „Opole”. Redaktorem naczelnym został Edward Pochroń, od 1975 r. Jan Goczoł, w 1992 Marek Jodłowski, po jego śmierci do momentu zawieszenia miesięcznika funkcję przejął Jan Feusette. Czasopismo poziomem i problematyką daleko wybiegało poza granice regionu. Współpracowali z nim zarówno literaci Śląska Opolskiego jak i pisarze z całej Polski. Pismo starało się ożywić środowiska twórcze. Organizowało konkursy, prowadziło dyskusje i polemiki. Wielu młodym adeptom literatury umożliwiło debiut. Inicjowało cykl wypowiedzi samych twórców o ich warsztacie, rejestrowało dokonania środowiska literackiego. Krytycy, czasem sami pisarze analizowali twórczość m.in.: J.Goczola, K.Kowalskiego, A.Niedworoka, R.Urbana, Z.Zielonki, B.Żurakowskiego. „Opole” ukazywało się ponad dwadzieścia lat, od października 1994 r. wieloletnie tradycje pisma starały się kontynuować „Strony” pod redakcją Jana Feusette.

Wyrazem intensywniejszego życia literackiego opolskiego środowiska stały się cykliczne, począwszy od 1982 r., „Urbanowe spotkania” związane z rocznicą śmierci pisarza.

Trzy lata po ogłoszeniu stanu wojennego i zamrożeniu życia literackiego kraju doszło do wznowienia działalności opolskiego oddziału Związku Literatów Polskich. 29 lutego 1984 r. ukonstytuował się Zarząd Oddziału. Prezesem został Jan Goczoł, sekretarzem Harry Duda, skarbnikiem Stanisław Chaciński.

Przez kolejnych dziesięć lat powiększał się i zmieniał krąg ludzi piszących, którzy odpowiadali wymogom stawianym przez wstępującymi do ZLP. W 1995 r. jego członkami byli: Edmund Borzemski, Marian Buchowski, Zygmunt Dmochowski (skarbnik), Harry Duda (prezes), Irena Dudek, Jan Goczoł, Jerzy Karecki, Kazimierz Kowalski, Ryszard Kincel, Adam Kurczyna, Jerzy Lubosz, Wiesław Malicki, Zenon Miernicki, Aleksander Migo, Andrzej Pierszkała, Wilhelm Przeczek, Tadeusz Soroczyński, Karolina Turkiewicz-Suchanowska, Krystian Szafarczyk, (sekretarz), Marek Wołyński, kandydatami: Dobromir Kozuch i Walter Pyka.

Do Oddziału ZLP w Katowicach należała Henryka Wolna.

Obok ZLP, od czasu podziału środowiska na literackiej mapie Polski, istniało Stowarzyszenie Pisarzy Polskich. W Opolu jego członkami byli: Zbyszko Bednorz, Andrzej Pałosz i Irena Wyczółkowska.

W październiku 1994 r. powstał opolski oddział Górnośląskiego Towarzystwa Literackiego, któremu przewodniczył Tadeusz Soroczyński.

Obszary pisarstwa wzbogacali członkowie amatorskich stowarzyszeń literackich. Jedną z najstarszych grup na Opolszczyźnie był Klub Ludzi Piszących w Prudniku. Powołany został w marcu 1977 roku przy Prudnickim Towarzystwie Kultury. Dorobkiem klubu były samodzielne tomiki poezji, m.in. Danieli Długosz-Pency (opiekuna), Józefa Adamczyka, Barbary Szwanke, Łucji Kuźnik, Genowefy Pietrzak, Bogusławy Wolan-Aleszczyk oraz dwa klubowe zbiory wierszy: „Ścieżkami miasta” (1988) i „Porządkowanie marzeń” (1995).

Na początku lat osiemdziesiątych powstało Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury Województwa Opolskiego. Siedzibą organizacji od 1984 r. był Kędzierzyn-Koźle, później Nysa. Skupiało

twórców nieprofesjonalnych głównie z rejonu Nysy, Prudnika, Otmuchowa i Kluczborka. Prezesowali mu Izabella Skałka-Langier i Wincenty Jakubowski. Członkowie RSTK wydali cztery almanachy poetyckie: „Prezentacje” (1990), „Od słowa do pieśni” (1991), „Almanach poetycki RSTK” (1992), „Róża urody” (1995) oraz wiele tomików indywidualnych.

Przy Wojewódzkim Domu Kultury w Opolu w latach osiemdziesiątych działał Klub Autorski kierowany przez Hannę Gryczmańską, który wydał cztery tomiki poetyckie „Prezentacji”.

W geografii literackiej województwa opolskiego zaznaczył się także Brzeg. W 1990 r. powstało w Stowarzyszenie Żywych Poetów. Jego głównym animatorem był ówczesny dyrektor Brzeskiego Centrum Kultury Janusz Wójcik. W skład grupy ponadto wchodził m.in.: Anna Chmielewska, Radosław Wiśniewski, Tomasz Fronckiewicz, Tomasz Zacharewicz.

Jesienią 1995 r. przy Domu Kultury w Kluczborku powstała grupa twórcza składająca się w większości z uczniów kluczborskich szkół pod oryginalną nazwą Klub Sc(h)alonych Twórcuff, którą opiekowała się Lidia Irena Węglarz.

W dekadzie lat 1985-1995 warte odnotowania są fakty ufundowania po raz pierwszy nagrody literackiej przez Wojewodę Opolskiego (jej laureatką została Nina Kracherowa) oraz sesji zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Opolu w 1986 roku pt. „Życie literackie na Opolszczyźnie w latach 1945-1980”.

Sukcesem opolskiego środowiska literackiego było utworzenie pierwszej oficyny wydawniczej literatury pięknej „Wers”, która dzięki wsparciu finansowemu Wydziału Kultury i Sportu Urzędu Wojewódzkiego w Opolu w latach 1990-1995 wydała 40 tytułów książek literackich. Ponadto wydawcami opolskich twórców byli także Nauczycielski Klub Literacki i krakowska „Miniatura”.

Z większych inicjatyw podejmowanych przez opolskie środowisko literackie w tym okresie należy wymienić przede wszystkim Najazd Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu (został wymyślono-

ny przez Janusza Wójcika i wrocławskiego poetę Roberta Gawłowskiego). Początkowo miała to być skromna, jednodniowa biesiada poetycka. Taki też był ten pierwszy najazd jesienią 1990 r. Wielkiego rozmachu impreza nabrała trzy lata później, kiedy to na piastowski zamek zawitali poeci i krytycy z całej Polski i zagranicy. Splendoru imprezie nadała Nagroda Literacka im. Marka Jodłowskiego. Uonorowano nią w 1993 r. opolską poetkę Irenę Wyczółkowską, w 1994 r. Anetę Mazur, pracownika naukowego Uniwersytetu Opolskiego, a w 1995 r. poetę i krytyka związanego z wrocławskim środowiskiem literackim – Karola Maliszewskiego. Z większych przedsięwzięć opolskiego oddziału ZLP wymienić trzeba cykl imprez: „Poeci swemu miastu” (21 spotkań), „Słowo – muzyka – obraz” (17 spotkań w Filharmonii Opolskiej) oraz coroczną imprezę związaną z rocznicami śmierci Rafała Urbana – „Dni Urbanowe”. Od 1972 r. odbywały się również z różną częstotliwością plenery poetyckie, głównie w parkach narodowych. Ich plonem było około stu utworów poetyckich publikowanych w prasie, indywidualnych tomikach oraz zebranych w wydany 1988 r. almanachu „Inspirowane lasem”.

O środowisku literackim Opolszczyzny w latach 1945-1995 pisali między innymi: Ryszard Hajduk, Kazimierz Kowalski, Stanisław Nyczaj, Leokadia Pośpiechowa, Zbigniew Zielonka, Bogusław Żurkowski. W najobszerniejszej pracy „Opole literackie 1945-1993. Próba podsumowania” Harry Duda podkreślał, że środowisko opolskich literatów ulegało ciągłym zmianom, które determinowane były głównie przez los. Powstało ono w dużym stopniu dzięki „wędrowce ludów”, część pisarzy legitymowała się śląskim rodowodem, część przybyła m.in. z Wileńszczyzny, Lwowskiego, Warszawy, Poznańskiego, Kieleckiego, Białostockiego nawet Czech. Jedni ludzie pióra umierali, inni stąd wyjeżdżali, przybywało młodych twórców. W sumie autor podsumowania odnotował 161 nazwisk osób uprawiających w tym okresie literaturę, które zapisało na swym koncie około 450 oryginalnych prac książkowych, nie licząc utworów zamieszczanych w almanachach, prasie i radio³.

³ Harry Duda. Opole literackie 1945 – 1993. Próba podsumowania. „Kalendarz Opolski” 1994, s. 123-133.

Część II

Lata 1995-2005

Dziesięć lat minęło od obchodów „złotych godów” opolskich twórców. W listopadzie 1995 r. imprezę jubileuszową otworzyła wystawa zorganizowana przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną pt. „Dziedzictwo i współczesność”, opisująca najważniejsze fakty z 50-letniego życia literackiego Opolszczyzny. Na łamach „Nowej Trybuny Opolskiej” ukazał się dodatek specjalny „Trybuna Literacka”, w którym Jan Goczoł przywoływał nazwiska pisarzy z przeszłości i teraźniejszości Śląska Opolskiego, a ówczesny prezes Związku Literatów Polskich w Opolu, Harry Duda, mówił o dokonaniach, bołączkach, kondycji oddziału. Jubileusz uświetniło wiele imprez i spotkań ludzi pióra, należących do różnych pokoleń i choć dzieliły ich lata życia, biografie, poglądy to łączył duch twórczy i umiłowanie literatury.

Spojrzenie na literacką Opolszczyznę z perspektywy tych dziesięciu lat uzmysławia duże zmiany ilościowe i jakościowe, jakim uległa. Po 1989 r. wycofał się najpotężniejszy i w zasadzie jedyny mecenas literatury – państwo. Pociągnęło to za sobą kłopoty finansowe wydawców, upadek czasopism, rozpad starych struktur organizacji literackich i kulturalnych. Z drugiej strony zlikwidowanie cenzury, nowe techniki poligraficzne ułatwiły debiutantom zaistnienie na rynku.

Oddział Związku Literatów Polskich w Opolu w ostatnich dziesięciu latach przeżywał wzloty i upadki. W latach dziewięćdziesiątych posiadał swój lokal i swoją oficynę wydawniczą „Wers”, która wydała kilkadziesiąt tytułów poezji i prozy, organizował wiele imprez, m.in. „Słowo – muzyka – obraz”, „Dni Urbanowe”, kilka konkursów literackich. Funkcję prezesa od 1992 do 2002 r. pełnił Harry Duda. W 2002 r. do Opolskiego Oddziału ZLP należało 26 poetów i pisarzy, w tym 6 mieszkających poza Opolszczyzną. W latach 2002-2005 zmarli Jacek Grunwald, Jerzy Karecki, Ryszard Kincel, Adam Kurczyna, Bolesław Lubosz, Andrzej Pierszkała, Gustaw Sajdok.

W 2005 r. przenieśli się do innych oddziałów Harry Duda i Elżbieta Lisak-Duda.

Po śmierci nowego prezesa oddziału Ryszarda Kincla (2004 r.), zastąpił go Kazimierz Kowalski, sekretarzem jest Zygmunt Dmochowski, skarbnikiem Wiesław Malicki. Aktualnie do opolskiego ZLP należy 17 osób. Oprócz wyżej wymienionych członkami są: Edmund Borzemski, Marian Buchowski, Daniela Długosz-Penca, Irena Zajączkiewicz-Dudek, Jan Goczoł, Zenon Miernicki, Wilhelm Przeczek, Walter Pyka, Jan Pyszko, Maciej Siembieda, Tadeusz Soroczyński, Krystian Szafarczyk, Karolina Turkiewicz-Suchanowska, Marek Wołyński. Kandydatami są: Ewa Kaca i Lidia Węglarz.

Obecnie opolski oddział przeżywa trudności, na które składają się konflikty wewnątrzśrodowiskowe jak i duże kłopoty finansowe, pod opolskim adresem Rynek 46 nie ma już pomieszczeń literackiego związku.

Poza opolskim oddziałem ZLP są: Henryka Wolna i Aleksander Migo. Do innej organizacji związków twórczych, także poza Opolem, mianowicie Stowarzyszenia Pisarzy Polskich należą: Zbyszko Bednorz, Andrzej Pałosz i Irena Wyczółkowska.

W ciągu ostatniej dekady zostało wydanych wiele interesujących i ważnych książek wymienionych powyżej opolskich autorów. Przegląd ich rozpoczne od 1995 roku. W oficynie ZLP „Wers”, kierowanej przez Harrego Dudę ukazały się tomiki poetyckie Edmunda Borzemskiego „Obok milczenia”, Zygmunta Dmochowskiego „Jaskrawość przestrzeni” oraz przebywającego wówczas w Niemczech Jacka Grunwalda „Ściana soli”. Na półkach księgarskich znalazł się też kolejny, piąty już zbiór „Psalmów Dawida wierszem” Harrego Dudy; teksty biblijne zajmują szczególne miejsce w twórczości poety, następny rok przynosi zbiór szósty psalmów, a w kolejnych latach ukazują się dzieła „Jezus Chrystus. Poetycka wizja czterech Ewangelii” (1999) oraz „Księga Hioba wierszem” (2001). W 1996 roku na rynku czytelnicznym pojawiły się wydane przez „Wers” poezje Edmunda Borzemskiego „Nieobecność to kamień”, Andrzeja Pierszkały „Se-

kretno koła” i Waltera Pyki „Okolice zdziwienia”. Rok 1997 przynosi zbiór esejów i szkiców o powojennym Opolu zatytułowany „Pamiętnik opolski” Kazimierza Kowalskiego wydany przez Miejską Oficynę Wydawniczą (powołaną w 1996 r. przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu), a wydawnictwo opolskiego oddziału ZLP „Wers” wydaje „Poematy domowe” Ireny Dudek i tomiki poetyckie „Ego i mit” Danieli Długosz-Pency, „Przepaść igielnego ucha” Harrego Dudy oraz Zygmunta Dmochowskiego „Wezbrana rzeka”. Dobromir Kożuch, kiedyś kandydat na członka ZLP, w Szczecinie znajduje wydawcę swoich poezji pod tytułem „Pod ścianą nieba”. Pośmiertnie ukazuje się pierwszy tom „Dygresji teatralnych” Marka Jodłowskiego, wydany przez Teatr im. J.Kochanowskiego w Opolu. W roku 1998 liryka kobieca prezentowana jest przez zbiory poetyckie Danieli Długosz-Pency „Łupinki snu” oraz Elżbiety Lisak-Dudy „Dama z reklamówką”. Laureat wielu nagród dziennikarskich (m.in. „polskich Pulitzerów”) Maciej Siembieda publikuje reportaże „Piąta pora roku”. Wychodzi też druga część „Szlakiem zbrodni. Opolanie w sprawie katyńskiej” Harrego Dudy. Karolina Turkiewicz-Suchanowska wydaje powieść „Nie zdradziłam”, druga część zatytułowana „Nadzieja” ukazała się w 2004 r. Na rynek czytelnicy trafiają też poetyckie tomiki „Wyścig o...” Edmunda Borzemskiego, „Mgławice koziorożca” Zygmunta Dmochowskiego, „Godziny niebieskie” Jacka Grunwalda, „Białe na czarnym” Waltera Pyki oraz reportaże Krystiana Szafarczyka „Gogolińskie portrety”. W 1999 roku wydawnictwo „Śląsk” wydaje „Zapisy śladowe” Jana Goczola. Są to wiersze z dwóch ostatnich lat, w których autor kontynuuje najważniejsze wątki swojej twórczości, są to praca, fascynacja Śląskiem i miłość. W tym też roku Wiesław Malicki publikuje w Kielcach zbiór aforyzmów, maksym i sentencji „W koleinach dłoni”, w Krakowie ukazuje się tomik poetycki Danieli Długosz-Pency „Szmer piasku zostanie”, a w Opolu „Miłosne abecadło” wiersze Marka Wołyńskiego. W 2000 roku wychodzi książka wspomnieniowa nestora opolskich pisarzy Zbyszka Bednorza „Gniazdo wędrujące”. Ponadto ukazuje się pięć

tomików poetyckich: metaforyczny obraz Ślązaków z Opolszczyzny i tutejszych pejzaży Jana Goczoła zatytułowany „Na brzoazowej korze”, Harego Dudy „Pasjans na rozdrożu”, „Nim umilknie ciepło” Zygmunta Dmochowskiego, pośmiertny zbiór wierszy Andrzeja Pierszkały „Niedosyt” oraz Ireny Wyczółkowskiej „Wstęp do teorii jawy”. Po wielu latach milczenia autorka, która wymieniana jest na śląskiej mapie literackiej obok Jacka Łukasiewicza i Urszuli Koziół, publikuje dość regularnie tomiki poetyckie; wcześniej były to: „Gwar utajony” (1996) i „Smocza samotność” (1997). W oficynie „Wers” w 2001 roku ukazuje się szósty zbiorek wierszy Waltera Pyki pt. „Ponad zgiełkiem” oraz „Wiersze gończe” poetki z Lewina Brzeskiego Ireny Zajączkiewicz-Dudek. Następny rok – 2002, przynosi obszerną powieść historyczną – sagę kujawską z czasów powstania listopadowego – „Płonącą sól” Zbigniewa Dmochowskiego (do tej pory na Śląsku Opolskim jedynie Zbigniew Zielenka pisał powieści historyczne). W tym też roku na półkach księgarskich pojawił się zbiór „Abecadło aforystyczne” Wiesława Malickiego, jednego z najlepszych polskich aforystów oraz tomik poetki z Prudnika Danieli Długosz-Pency pt. „Lubię chodzić po życiu”. Rok później wychodzą reportaże i proza wspomnieniowa Kazimierza Kowalskiego „Nocne mgły. Zdarzenia miłosne”. Rok 2003 zaowocował „Wyborem wierszy” poety dwóch ojczyzn: ziemi opolskiej i Kujaw – Zygmunta Dmochowskiego. W 2004 w wydawnictwie Instytutu Śląskiego ukazał się zbiór wierszy namysłowskiej poetki Karoliny Turkiewicz-Suchanowskiej „Anioły, żywioły, komety”, a wydawnictwo „Wers” Edmunda Borzemskiego „Gwiazda Syzyfa”. Rok jubileuszowy przyniósł „Wiersze wybrane” Tadeusza Soroczyńskiego (autora wcześniejszych zbiorów „Czas pstrąga” – 1995, „Kosmosu pestka zielona” – 1999, „W wiklinowym koszu” – 2001, „Piosenka o starym mieście” – 2002) i w ostatnich dniach „Rymy serca i pamięci” – poezje Zbyszka Bednorza.

Od 1995 roku pojawiać się zaczęły tomiki debiutanckie lub kolejne wydawnictwa młodszych twórców, urodzonych po 1960 roku. Łą-

czy ich niechęć do działań grupowych, do ogłaszania manifestów i programów. Cechą charakterystyczną ich twórczości jest odejście od konfliktów społeczno-politycznych, „niepokojów moralnych”, mitów kombatanckich. Historyk literatury i krytyk literacki Jan Neuberger napisał: „... to zazwyczaj są poeci nieoswajalni. (...) Za guru wśród młodych piszących opolan uchodzi Jacek Podsiadło. W kategoriach socjologicznych można powiedzieć, że oni siebie nawzajem potrzebują. Wzajemnie dedykują sobie wiersze. Młodzi poeci – poza Podsiadłą, Paweł Marcinkiewicz, Jacek Gutorow, Tomasz Różycki czy Dobromir Kożuch – jedną nogą tkwią w kulturze popularnej. Z drugiej piszą wiersze dojrzałe, są sprawni warsztatowo¹.”

Jacek Gutorow wydał tomy poetyckie „Wiersze pod nieobecność” (1998), „Aurora” (2001), „X” (2001) oraz zbiór szkiców krytyczno-literackich „Niepodległość głosu. Szkice o poezji polskiej po 1968 roku” (2003), za który otrzymał Nagrodę im. Ludwika Frydego dla Młodego Krytyka przyznawaną przez Sekcję Polską Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Literackich.

Dwóch opolskich poetów nagrodził w roku dwutysięcznym Czesław Miłosz – Pawła Marcinkiewicza i Jacka Podsiadłę. Niezależnie od Miłoszowego lauru, obaj cieszą się już ugruntowaną opinią znakomitych twórców „literatury urodzonej po 1960 roku”. Paweł Marcinkiewicz opublikował trzy tomy wierszy; dwa w „Znaku” „Świat dla opornych” (1997 – otrzymał nagrodę Fundacji Kultury) i „Tivoli” (2000) oraz własnym sumptem wydał tom pt. „real,-”.

„Znakiem rozpoznawczym poezji Podsiadły jest silne, nieomal obcesyjne, osadzenie w konkretnym miejscu i konkretnym czasie (...) Najczęściej odwołuje się do konkretnych wydarzeń znanych czytelnikowi (...) Czytając „Wiersze zebrane” (1998), ulegamy nieodpartemu wrażeniu uczestnictwa w czyimś życiu, śledzimy przygody tytuło-

¹ Jan Neuberger. *Jest w Opolu poezja?* Z dr. Janem Neubergerem, historykiem literatury i krytykiem literackim rozm. Krzysztof Ogiolda. „Nowa Trybuna Opolska” 1999, nr 147, s. 18

wego bohatera, czekamy na rozwinięcie pewnych wątków.”² Od 1995 roku ukazało się piętnaście tomów poetyckich Jacka Podsiadły (m.in. „Niczyje, Boskie” – 1998, „Wiersze zebrane” w dwóch tomach – 1998, „Wychwył Grahama” – 1999, „I ja pobiegłem w tę mgłę” – 2000, 2002, „Kra” – 2005). W 1998 roku otrzymał „polskiego Nobla” – Nagrodę Fundacji Kościelskich.

Nazwisko Tomasa Różyckiego za sprawą poematu „Dwanaście stacji” stało się znane w całej Polsce, otrzymał zań Nagrodę Kościelskich (2004), nominowany został do Nagrody Nike (2005). Zadebiutował w 1997 roku tomikiem „Vaterland”, potem co dwa lata wydawał nowy zbiór: „Anima” (1999), „Chata umaita” (2001), „Świat i Antyświat” (2003) oraz w 2004 r. zbiór „Wiersze”.

Działalność wydawniczą zaczęły przejawiać amatorskie stowarzyszenia literackie. Nie mają one jednolitego programu, któremu musieliby się wszyscy podporządkować. Ich członkowie spotykają się, przynoszą nowe wiersze, żywo dyskutują nad ich wartościami. „Łączą ich umiłowanie słowa. W strofach wierszy utrwalają swoje prawdy, marzenia, tęsknoty, życiowe doświadczenia. Wiersz jest dla nich intymnym dialogiem nie tylko z samym sobą, lecz także ze światem zewnętrznym, drugim człowiekiem.”³ Tymi słowy rozpoczyna Edmund Borzemski wstęp do jednego z almanachów poetyckich.

Najstarszym (powołanym w 1967 r.) i jednym z najprężniej działających ugrupowań jest Nauczycielski Klub Literacki przy Zarządzie Okręgu Związku Nauczycielska Polskiego w Opolu, skupiający obecnie 19 twórców. Od 2001 roku prezesuje mu Piotr Żarczyński (wcześniej Wiesław Malicki). Wielu jego członków przynależy do profesjonalnych organizacji literatów: Edmund Borzemski, Daniela Długosz-

² Jacek Gutorow. *Niepodległość głosu. Szkice o poezji polskiej po 1968 roku*. Kraków 2003, s. 120.

³ *Ślady na ziemi. Almanach Opolskiego Oddziału Robotniczego Stowarzyszenia Twórców Kultury*. Nysa 1996, s. 5.

Penca, Zygmunt Dmochowski, Harry Duda, Elżbieta Lisak-Duda, Wiesław Malicki, Andrzej Pałosz, Tadeusz Soroczyński, Karolina Turkiewicz-Suchanowska. Do piszących poezję nauczycieli należą: Renata Blicharz, Witold Hreczaniuk, Zygmunt Kętrzyński, Krzysztof Konarski, Janina Muzyka-Łopuch, Teresa Nietyksza, Wojciech Ossoliński, Małgorzata Sobolewska, Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz i Anna Koziej-Żurawska. Działalność klubu przybiera różne formy: co miesiąc odbywają się spotkania autorskie, przeprowadzane są konkursy literackie, w latach 2002-2003 odbyły się Łambinowickie Konfrontacje Literackie, we wkładce do „Głosu Nauczycielskiego” wielokrotnie ukazywały się wiersze opolskich twórców, ostatni 153 numer „Literackiego Głosu Nauczycielskiego” z 2005 r. w całości wypełniają „strofy znad Odry”.

Od ponad dwudziestu lat działa Robotnicze Stowarzyszenie Twórców Kultury Województwa Opolskiego z siedzibą najpierw w Kędzierzynie-Koźlu, od lat dziewięćdziesiątych w Nysie. Do RSTK należą ludzie różnych pokoleń i profesji, których wspólną pasją jest uprawianie poezji. Po Izabelli Skalce-Langier, Wincentym Jakubowskim i Witoldzie Hreczaniuku przesuwa mu Wojciech Ossoliński. Z jego szeregów wywodzili się Edmund Borzemski i Daniela Długosz-Penca (członkowie ZLP w Opolu). Pod patronatem Stowarzyszenia ukazały się indywidualne tomiki wierszy, m.in. Ewy Maj-Szczygielskiej, Janiny Muzyki-Łopuch czy Ireny Rup oraz almanachy poetyckie: „Róża urody” (1995), „Ślady na ziemi” (1996), „Prostowania świata” (1998), „Czas w słowach zatrzymany” (2003).

Klub Ludzi Piszących w Prudniku zaistniał od marca 1977 r. z inicjatywy Tadeusza Soroczyńskiego. Opiekunem grupy jest poetka Daniela Długosz-Penca. Aktywną grupę literacką tworzą obecnie Maria Białkowska, Edmund Działoszyński, Witold Hreczaniuk, Zofia Kulig, Anna Myszynska, Piotr Myszynski, Wojciech Ossoliński, Genowefa Pietrzak, Tadeusz Sztonyk i Maria Zwolińska-Rydz. W 1995 r. wyszedł almanach „Porządkowanie marzeń”, a w 1996 r. „Smak soli”.

Grupa poetycka Stowarzyszenie Żywych Poetów w Brzegu powstała w grudniu 1990 r. po I Najeździe Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu. Wokół poety i animatora kultury Janusza Wójcika skupiła się grupa poetyzującej młodzieży. Organizowali turnieje poetyckie, spotkania młodych twórców, wieczory autorskie, koncerty, wystawy. W 1998 r. wydali Almanach Stowarzyszenia Żywych Poetów, w którym wiersze prezentowali: Jarosław Boryś, Anna Chmielowska, Piotr Czubryt, Joanna Dąbrowska, Tomasz Fronckiewicz, Łukasz Krzywoszański, Dawid Makowski, Jan Krzysztof Mojak, Ewa Niezgoda, Radosław Wiśniewski, Janusz Wójcik, Tomasz Zacharewicz. Najnowszą inicjatywą grupy jest ogłoszenie (już!) XV Konkursu Poetyckiego o Laur czyli Złoty Syfon Stowarzyszenia Żywych Poetów, który ma się odbyć w 2006 r.

Klub Sc(h)alnych Twórcuff w Kluczborku – młodzieżowa grupa piszących przy Kluczborskim Domu Kultury powstała jesienią 1995 r. Opiekunem grupy jest poetka Lidia Irena Węglarz. Młodzi twórcy z Kluczborka wydali dwa almanachy: „Poszukujący” (1996) oraz „Na skrzydłach anioła” (1998).

Klub Ludzi Piszących w Głucholazach powstał w listopadzie 1996 r. przy Miejskim Domu Kultury z inicjatywy poetki Ireny Rup. Klub działa pod kierunkiem Wojciecha Ossolińskiego, z którym współpracują Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz, Ewa Drozd i Irena Rup. W 1999 głucholascy poeci wydali almanach „Asymetria słowa”.

Klub Młodych Twórców „Wena” w Namysłowie działa przy tamtejszej Bibliotece Publicznej od 1996 r. Opiekunką piszących jest poetka i prozaik Karolina Turkiewicz-Suchanowska. Młodzi autorzy wydali trzy almanachy poetyckie: „Maski i twarze” (1996), „Z ziarnkiem soli...” (1998), „Skrawek przestrzeni” (2003) oraz indywidualne tomiki Ewy Kacy, Darii Stopy, Małgorzaty Dobrowolskiej i Mirosława Jakubowskiego (zmarłego w 1996 r.).

Nyska Grupa Literacka powstała w czerwcu 1999 roku. W jej skład wchodzi członkowie Robotniczego Stowarzyszenia Twórców

Kultury województwa opolskiego działający na terenie Nysy. W tym też roku wydała pierwszy almanach pt. „Klucz zagubionych drzwi”.

Najmłodszą grupą poetycką jest Stowarzyszenie Młodych Poetów w Opolu, które zawiązało się w 2000 roku z inicjatywy Łukasza Zalewskiego. Jego zadaniem jest skupienie wszystkich młodych tworzących poezję i danie im szansy na wypromowanie własnej twórczości. W 2001 r. grupa zorganizowała ogólnopolski Konkurs Poetycki o Gałązkę Oliwną (którego piąta edycja odbywa się w 2005 r.). Przy stowarzyszeniu powstało wydawnictwo, ponadto młodzi poeci z Opola organizują spotkania z poezją czytaną przez aktorów na Krakowskim Salonie Poezji (od 2004 r.).

Ostatnie lata przyniosły (oprócz wcześniej wymienionych) antologię młodych terminatorów poezji zatytułowaną „Debiut” (Opole 1996), do której w przedmowie Jacek Gutorow napisał „Nikt nie oczekuje od praktykantów artystycznej doskonałości (...) nie powinny zatem dziwić w tym zbiorze pewne niezgrabności, dysonanse, potknięcia. Czytelnik zauważy, że prezentowane wiersze (...) posiadają raczej walor otwarcia i obietnicy, są to raczej rozmazane i niepewne szkice; lecz być może szkice do większej, bardziej wyrazistej całości?”

W 1998 roku Urząd Miasta i Gminy Gogolin wydał almanach „Gogoliński gościniec”, na który składają się wiersze 17 poetów związanych z tym miastem przede wszystkim przez fakt uczestnictwa w spotkaniach autorskich w tutejszej bibliotece. Wśród twórców przeważają nazwiska Opolan. Redaktorem tomu jest Krystian Szafarczyk. Rok później Miejska Biblioteka w Oleśnie wydaje antologię poetów oleskich pt. „Zostanie po nas złoty słoń” w opracowaniu Mirosława Dragona, Tomasza Krawczyka i Grzegorza Stanoska.

Almanach środowiskowy związany tematycznie z przemocą, w opracowaniu Harrego Dudy, wydało Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu w 2001 r. W tomie „Przeciwko przemocy” zamieszczone zostały wiersze autorów, którzy „osobiście doznali różnych form i potworności przemocy, jak np. wojny 1939 r. – agresji Niemców i Sowieców; rodzinnych tragedii katyń-

skich i sybirskich; obozów koncentracyjnych i Holocaustu; mordów na Ukrainie i na Wołyniu; Powstania Warszawskiego; wreszcie – jak większość – systemu totalitarnego i stanu wojennego.”⁴

W 2003 r. wydany został przez oficynę Stowarzyszenia Młodych Poetów almanach zatytułowany „Za garść wierszy”, zawierający teksty 47 opolskich autorów. Znalazły się tu poezje uznanych twórców starszego pokolenia jak i poetyckich debiutantów ostatnich lat.

Nie sposób nie wymienić twórców nie związanych z literackimi organizacjami i stowarzyszeniami. W sędziwym wieku zadebiutował Jerzy Kozarzewski z Nisy (potomek w prostej linii Cypriana Kamila Norwida). Pisał wiersze mistrzowskie pod względem formy, pełne filozoficznych uniwersalnych refleksji o życiu człowieka. Na początku lat dziewięćdziesiątych ukazały się dwa niewielkie tomiki poetyckie, a po śmierci poety (zm. w 1996 r.) wydany został zbiór jego utworów „Późne żniwo” (2001). Opolanką z wyboru została w 1992 r. Irena Trojanek-Szmidtowa, wcześniej związana z regionem jeleniogórskim. W październiku 2005 roku odbyła się promocja „Wyboru wierszy” poetki, wydanego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu. Do tej pory tomiki jej wierszy ukazywały się w niewielkich nakładach, wydanych staraniem przyjaciół poetki. Chwalebnie wpisał się do opolskiego życia literackiego Władysław Żołnowski debiutując tomikiem „Niech będzie pochwalona dolina” (1995), kolejne zbiory wierszy to: „Otchłań nad głowami” (1997) i „Tragedię czas zacząć...” (1999). Jest również autorem prozy wspomnieniowej „W trzecią noc po Wielkiej Nocy 1944” wydanej przez Instytut Śląski w 2004 r. Poza literackimi organizacjami jest też Janusz Wójcik, chociaż sam bardzo zaangażowany w upowszechnianie opolskiej kultury. W 1996 r. ukazał się w wydawnictwie „Wers” tomik wierszy „W cień oliwnego drzewa”, a pięć lat później w Oficynie Konfraterni Poetów w Krakowie zbiór poezji inspirowany dziejami jednego z najciekawszych miast Śląska pt. „Brzeg czasu”.

⁴ *Przeciwko przemocy*. Wybór wierszy w oprac. Harrego Dudy. Opole 2001, s. 7.

W dekadzie lat 1995 – 2005 odbyło się kilka ważnych dla Opolszczyzny zdarzeń literackich. Na główną imprezę środowiska literackiego wyrósł Najazd Poetów na Zamek Piastów Śląskich w Brzegu. Organizowane cyklicznie, od 1990 roku, coroczne spotkania na stałe wpisały się w polski krajobraz kulturalny. Impreza w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych nabrała dużego rozmachu. Była jedną z największych w kraju. Przyjeżdżali na nią poeci, prozaicy i krytycy literaccy z różnych stron Polski i świata. „Najazdy” uwieńczyła Nagroda im. Marka Jodłowskiego, która honorowała osoby związane ze Śląskiem, bądź których twórczość poetycka lub naukowa poświęcona była śląskiej kulturze. Od 1995 r. otrzymali ją: Karol Maliszewski – poeta i krytyk związany z dolnośląskim środowiskiem literackim, Renata Putzlacher – poetka z Czeskiego Cieszyna, Marian Kisiel – poeta, krytyk, pracownik naukowy Uniwersytetu Śląskiego, Zbyszko Bednorz – pisarz i poeta, w 1999 r. dwóje młodych twórców Karolina Rakoczy – poetka i tłumaczka, studentka Uniwersytetu im. J. Gutenberga w Moguncji oraz Radosław Wiśniewski – poeta z Brzegu, w kolejnych latach nagrodzeni zostali Harry Duda – poeta i pisarz i Tadeusz Soroczyński – poeta. Od 2002 r. nagrody nie przyznano, a sama impreza straciła na rozmachu.

Duże zasługi w popularyzowaniu wiedzy o opolskim środowisku literackim położyły biblioteki publiczne, a szczególnie Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu oraz miejskie biblioteki w Opolu, Kędzierzynie-Koźlu, Namysłowie i Nysie.

W 1999 r. Wojewódzka Biblioteka Publiczna wydała informator „Współcześni pisarze Opolszczyzny”. W publikacji zamieszczono 42 noty biograficzne i bibliograficzne pisarzy aktualnie mieszkających i tworzących w regionie opolskim. Od 2001 r. biblioteka prowadziła „Biesiadę poetów”, w której tłumnie uczestniczyli opolscy twórcy wszystkich pokoleń. Wspólnie z oddziałem ZLP organizowała konkurs poetycki „Poezja wokół nas” adresowany do młodych ludzi. Wojewódzka księgarnia jest też wydawcą i promotorem kilku tomów poezji i prozy, m.in. Zbyszka Bednorza, Tadeusza Soroczyńskiego, Harre-

go Dudy, Ireny Trojanek Szmidtowej oraz serii „Portrety Pisarzy Opolskich”, w której ukazały się monografie Kazimierza Kowalskiego, Zbyszka Bednorza, Jana Goczoła, Jakuba Kani.

Przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu w 1996 roku powołano Miejską Oficynę Wydawniczą. W latach 1997 – 2000 ukazały się: „Pamiętnik opolski” Kazimierza Kowalskiego, „Głowy opolskie” Adama Wiercińskiego, „Gniazdo wędrujące” Zbyszka Bednorza i „Na brzozowej korze” Jana Goczoła. Opolska biblioteka od dwóch lat organizuje spotkania z twórcami w ramach Opolskiej Jesień Literatury. Ponadto w bibliotece „Na Cyplu”, w czasie wieczorów literackich, zaprezentowali się niemal wszyscy znaczący pisarze regionu.

Począwszy od 1992 roku, rokrocznie, Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie-Koźlu organizuje konkurs literacki „Krajobrazy słowa”. Biorą w nim udział zarówno ci, którzy publikowali swoje utwory jak też debiutanci.

Z opracowań krytycznoliterackich i studiów o twórcach opolskich należy odnotować materiały z sesji naukowej Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk „Rafał Urban. Człowiek i pisarz” (1995), pracę Krystyny Heskiej Kwaśniewicz „Zbyszko Bednorz” (1997) oraz materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet Opolski i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu „Zbyszko Bednorz. Na drogach pisarskiego powołania” (1998), Jana Neuberga „Jan Goczoł” (1998), Wiesława Olkusa „Dyskretny urok sztuki radiowej. W świecie słuchowisk Kazimierza Kowalskiego” (1995), dwie prace Stanisława Rogali „Pisarstwo Kazimierza Kowalskiego” (1996) i „Kazimierz Kowalski” (1997), Zbigniewa Zielonki „Jakub Kania” (1999) oraz szkic o pisarstwie Stanisława Wasylewskiego „Dyskretny erudyta” pióra Adama Wiercińskiego (2003).

Brak obecnie prasy literackiej czy społeczno-kulturalnej, podejmującej temat literatury, nie sprzyja społecznemu zainteresowaniu dorobkiem miejscowych twórców. W latach 1995-1998 wychodziły w miarę regularnie „Strony”, potem ukazały się jeszcze dwa numery

pisma w roku 2000 i 2002. Na łamach opolskich dzienników dość rzadko pojawiają się artykuły o naszych twórcach. Pisarze i poeci radzą sobie jak mogą. Publikują w lokalnych gazetach samorządowych, do 2001 roku w Kalendarzu Opolskim, od 1998 w roczniku „Almanach Miejski Opolanin”, czy też w tygodniku regionalnym „Panorama Opolska”, który ukazywał się przez trzy lata (2001-2003).

W braku obecnie wydawnictwa i czasopisma literackiego, syntetycznych opracowań naukowych oraz „ambasadora”, który by dbał o popularyzację dorobku pisarzy, należy upatrywać przyczyny znacznie skromniejszej obecności naszych twórców w literaturze ogólnopolskiej. Rzadko bowiem, poza kilkoma nazwiskami twórców starszej generacji Zbyszka Bednorza, Jana Goczola, Kazimierza Kowalskiego czy młodszych Jacka Podsiadły, Tomasza Różyckiego, Jacka Guttorowa, Pawła Marcinkiewicza, pojawiają się nazwiska opolskich pisarzy i poetów w ogólnopolskich słownikach pisarzy, szkicach syntetycznych czy podsumowaniach dorobku poszczególnych generacji.

**INDEKS
AUTORÓW TWORZĄCYCH
NA OPOLSZCZYŹNIE
W LATACH 1945-2005**

Alfabetyczny wykaz zawiera nazwiska, imiona oraz określenia charakteru twórczości wszystkich autorów, którzy mieszkali i tworzyli na terenie województwa opolskiego w okresie powojennym. Wybierając autora do wykazu kierowano się przede wszystkim opublikowaniem przez twórcę co najmniej jednej książki.

Gwiazdką (*) oznaczono twórców nieżyjących.

*ADAMCZYK JÓZEF
ADAMIEC ZDZISŁAW

poeta
publicysta

ALESZCZYK BOGUSŁAWA	
zob. WOLAN-ALESZCZYK BOGUSŁAWA	
AUGUSTYN-ZYGADLEWICZ IRENA	poetka
BADURA ZOFIA	poetka
*BALLABAN JERZY	prozaik, twórca radiowy
BAK LESZEK	poeta
BEDNORZ ZBYSZKO	poeta, prozaik, twórca radiowy
BEDYŃSKI PIOTR	poeta
BIAŁEK MARIA TERESA	
zob. PROCNER-BIAŁEK MARIA TERESA	
*BIELACZEK LUDWIK	prozaik
BLICHAZ RENATA	poetka
BORZEMSKI EDMUND	poeta
BUCHOWSKI MARIAN	poeta, prozaik, publicysta
BUGLA WIKTOR	prozaik
*CHACIŃSKI STANISŁAW RYSZARD	poeta, prozaik publicysta
*CHMIELNICKI STEFAN	poeta, satyryk, prozaik
DŁUGOSZ-PENCA DANIELA	poetka
DMOCHOWSKI ZYGMUNT	poeta, prozaik, satyryk
DOBROWOLSKA MAŁGORZATA	poetka
DRABCZYK MIROSLAW	poeta, twórca radiowy
DRAGON MIROSLAW	poeta, krytyk literacki
DUDA ELŻBIETA	
zob. LISAK-DUDA ELŻBIETA	
DUDA HARRY	poeta, publicysta
DUDEK IRENA	
zob. ZAJĄCZKIEWICZ-DUDEK IRENA	
DZIEWOŃSKA ELŻBIETA	poetka

FEUSETTE JAN	poeta, krytyk literacki
*FEUSETTE TYMON	poeta
*GALUSZKA JERZY	prozaik, publicysta
GOCIEK PIOTR	poeta
GOCZOŁ JAN	poeta, publicysta
GÓRNIAK ZBIGNIEW	publicysta
*GRUNWALD JACEK	poeta, twórca radiowy i telewizyjny
*HAJDUK RYSZARD	prozaik, publicysta
HARASYMOWICZ AGNIESZKA	
zob. TOMCZYSZYN-HARASYMOWICZ	AGNIESZKA
HENZLER KATARZYNA	poetka
HERBUTOWA MARIA	poetka
*HLOUSZEK WINCENTY	poeta, krytyk teatralny
*HOROSZKIEWICZ ROMAN	poeta, publicysta
ILKÓW STANISŁAW	poeta
*IWASZKIEWICZ STEFAN	prozaik
JAKUBOWSKI MIROŚLAW	poeta
JAKUBOWSKI WINCENTY	poeta
JANIAK KRZYSZTOF	poeta, prozaik
*JODŁOWSKI (OLEJARCZYK) MAREK	poeta, krytyk literacki i teatralny
KACA EWA	poetka
KALUŻA HENRYK	poeta
*KANIA JAKUB	poeta, prozaik
*KARECKI JERZY	poeta, krytyk literacki
*KAZANECKI WIESŁAW	poeta, publicysta
KĘTRZYŃSKI ZYGMUNT	poeta
*KINCEL RYSZARD	prozaik, publicysta

KONARSKI KRZYSZTOF	poeta, prozaik
KONOWALIK ROBERT	prozaik
KOSZELA WIESŁAW	poeta, prozaik
*KOSZYK SZYMON	prozaik
*KOWALCZYK ZDZISŁAW	prozaik, publicysta
KOWALSKI KAZIMIERZ MARIA	prozaik, twórca radiowy, dramaturg, publicysta
KOWNACKA MAGDALENA	poetka
*KOZARZEWSKI JERZY	poeta
KOŻUCH DOBROMIR	poeta
*KRACHEROWA NINA	prozaik, publicysta
KUBICKI HENRYK	poeta, publicysta
KULIG KATARZYNA	poetka
KULIG ZOFIA	poetka
KULIK ROMUALD	poeta
*KURCZYNA ADAM	poeta, satyryk
*KUREK CZESŁAW	poeta, krytyk teatralny
KUŹNICKI SŁAWOMIR	poeta
*KUŹNIK LUCJA	poetka
KWIATKOWSKA URSZULA	poetka
LACHOWICZ MARIA	poetka
LANGIER IZABELLA	
zob. SKAŁKA-LANGIER IZABELLA	
LEKKI ADOLF	prozaik
LISAK-DUDA ELŻBIETA	poetka
LOEBL BOGDAN	poeta, prozaik
*LUBOSZ BOLESŁAW	poeta, prozaik, krytyk literacki, publicysta
ŁAPSZYŃSKI GUSTAW ADAM	poeta
ŁOPUCH JANINA	
ZOB. MUZYKA-ŁOPUCH JANINA	
ŁUCZKO STANISŁAW	aforysta

MAJ-SZCZYGIELSKA EWA	poetka
*MALESZKA PAWEŁ	poeta
MALICKI WIESŁAW	poeta, aforysta
MANIK LUDMIŁA	
MARCINIAK EWA	poetka, prozaik
MARCINKIEWICZ PAWEŁ	poeta, tłumacz
MARKOWA ANNA	poetka, prozaik, twórca radiowy
MARKOWSKI KAZIMIERZ	poeta
MATLACHOWSKA-PALA JOANNA	poetka
MESZKO TADEUSZ	prozaik
MICHALAK KORDIAN	poeta
MIERNICKI ZENON	poeta, tłumacz
MIGO ALEKSANDER	poeta
MUZYKA-ŁOPUCH JANINA	poetka
MYSZYŃSKA ANNA	prozaik
MYSZYŃSKI PIOTR	poeta
NIEDWOROK ADOLF	poeta, prozaik
NIETYKSZA TERESA	poetka
NYCZAJ STANISŁAW	poeta, krytyk literacki, publicysta
*OCHEĐUSZKO HALINA	prozaik
*OKOŃSKI KAROL	prozaik
OPOLSKI JERZY (pseud.)	
zob. SMOLIŃSKI CZESŁAW	
ORLIKOWSKI JANUSZ	poeta
OSSOLIŃSKI WOJCIECH	poeta
PALA JOLANTA	
zob. MATLACHOWSKA-PALA JOLANTA	
PAŁOSZ ANDRZEJ	poeta, satyryk, publicysta
*PAWLIK WANDA	prozaik
PENCA DANIELA	
zob. DŁUGOSZ-PENCA DANIELA	
*PIERSZKAŁA ANDRZEJ	poeta

PIETRYK EDMUND	poeta, prozaik, dramaturg
*PILAREK FRANCISZEK	prozaik
*PIOTROWSKI WŁODZIMIERZ	poeta, prozaik
PLASKOŃ JAN	poeta, publicysta
PŁOWUCHA JAN	prozaik
POCHROŃ EDWARD	publicysta, krytyk literacki
PODSIADŁO JACEK	poeta, prozaik, publicysta, twórca radiowy
PONIECKI TADEUSZ	prozaik
PROCNER-BIAŁEK Maria Teresa	poetka
PRZECZEK WILHELM	poeta, prozaik, dramaturg, tłumacz, publicysta
PRZYLUCKI JERZY	
PYKA WALTER	poeta
PYSZKO JAN	poeta, tłumacz
ROSTROPOWICZ PRZEMYSŁAW	poeta
*RÓŻNICKI (ORDEGA) HENRYK S.	prozaik, dramaturg
RÓŻYCKI TOMASZ	poeta, prozaik, tłumacz
RUP IRENA	poetka
*RUSZEL ZBIGNIEW	poeta, twórca radiowy
RZEGOCKA IRENA LUIZA	poetka
RZUCIDŁO ROMAN	poeta
*SAJDOK GUSTAW	poeta
*SENFTOWA ZOFIA	poetka, publicystka
SIEMBIEDA MACIEJ	prozaik, publicysta
SIEMIŃSKI ZBIGNIEW	poeta
SKAŁKA-LANGIER IZABELLA	poetka
SŁAWSKA MARIA	poetka
SMOLIŃSKI CZESŁAW	prozaik, poeta
SOROCZYŃSKI TADEUSZ	poeta

SROKOWSKI STANISŁAW	poeta, prozaik
SUCHANOWSKA KAROLINA	
zob. TURKIEWICZ-SUCHANOWSKA KAROLINA	
STANKIEWICZ LECH	poeta
STANOSEK Grzegorz	poeta
STASIEWICZ JERZY	poeta
*STASZCZUK IGNACY	satyryk
STOPA DARIA	poetka
*STUDENCKI WŁADYSŁAW JAN	historyk literatury, krytyk literacki
SZAFARCZYK KRYSTIAN	poeta
SZCZEPAŃSKA KATARZYNA	poetka
SZCZUPAŁ JÓZEF	prozaik, publicysta
SZCZUREK MARIAN	prozaik, publicysta
SZCZYGIELSKA EWA	
zob. MAJ-SZCZYGIELSKA EWA	
SZMIDTOWA IRENA	
zob. TROJANEK-SZMIDTOWA IRENA	
SZWANKE BARBARA	poetka
ŚCISŁOWSKA ELŻBIETA	poetka
ŚLUSARCZYK PRZEMYSŁAW	poeta
TANKIEWICZ LEOPOLD	poeta
TOMCZYSZYN-HARASYMOWICZ AGNIESZKA	poetka
*TRAFIDŁO JÓZEF	poeta
TROJANEK-SZMIDTOWA IRENA	poetka
TURKIEWICZ-SUCHANOWSKA KAROLINA	poetka, prozaik
*URBAN RAFAŁ	poeta, prozaik
*WARZOK ADOLF	prozaik
*WASYLEWSKI STANISŁAW	prozaik, publicysta
WĘGLARZ IRENA LIDIA	poetka
WIERCIŃSKI ADAM	historyk literatury, krytyk literacki, publicysta
WINNICKA JADWIGA	
WIŚNIEWSKI RADOSŁAW	poeta
WOLNA HENRYKA	prozaik, publicystka

WOŁYŃSKI MAREK	poeta
WOLAN-ALESZCZYK BOGUSŁAWA	poetka
WÓJCIK JANUSZ	poeta
WYCZÓLKOWSKA IRENA	poetka
*WYSZOMIRSKI BOGUMIŁ	poeta
ZABIEROWSKA JANINA	poetka
ZAJĄCZKIEWICZ-DUDEK IRENA	prozaik, poetka
ZIELONKA ZBIGNIEW	prozaik, krytyk literacki, publicysta
ZIMNA MARIA	poetka
ZYGADLEWICZ IRENA	
zob. AUGUSTYN-ZYGADLEWICZ IRENA	
ŻAKIEWICZ ZBIGNIEW RYSZARD	prozaik, krytyk literacki, publicysta
ŻARCZYŃSKI PIOTR	poeta
ŻOŁNOWSKI WŁADYSŁAW	poeta, prozaik
ŻULIŃSKI LESZEK	poeta, krytyk literacki, publicysta
ŻURAKOWSKI BOGUSŁAW	poeta, krytyk literacki, publicysta

ZARZĄDZANIE I MARKETING W TURYSTYCE

Turystyka, którą ekonomiści nazywają przemysłem dwudziestego pierwszego wieku, jest uznawana za dziedzinę gospodarki, która – zapewniając najszybszy wzrost poniesionych nakładów inwestycyjnych – stanowi dużą szansę dla gospodarki światowej, w tym także polskiej.

Jak każda nowoczesna gospodarka nie może się obejść bez nowoczesnego jej zarządzania i odpowiednio przygotowanych, przemyślanych działań marketingowych.

Wychodząc naprzeciw rosnącemu zainteresowaniu tymi dziedzinami wiedzy, oddajemy w Państwa ręce zestawienie bibliograficzne na temat zarządzania i marketingu w turystyce.

Obejmuje ono pozycje książkowe oraz artykuły z czasopism ułożone w porządku alfabetycznym. Książki dostępne w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu dodatkowo opatrzone sygnaturami, a tytuły czasopism gwiazdką (*).

Z uwagi na duże zainteresowanie tematem zestawienia, w opracowaniu umieszczono również pozycje książkowe dostępne w naszym województwie tylko poprzez wypożyczenie międzybiblioteczne.

1. Jakość środowiska w marketingu turystycznym : skrót pracy / Kaslhein Wöhler // *Ekonomia i Środowisko*. - 1997, nr 1, s. 55-62
2. Marketing atrakcji turystycznych : jak zwiększyć frekwencję i dochody / W.L.Richardson. - Warszawa : Polska Organizacja Turystyki, cop. 2003. - 136 s.

3. Marketing i promocja produktu turystycznego / Jerzy Walasek // *Gazeta Samorządu i Administracji*. - 2005, nr 20, s. 50-51*
4. Marketing obszarów turystycznych / Agnieszka Niezgoda // *Problemy Turystyki*. - 2000, nr 1-2, s. 13-24
5. Marketing turystyczny / Cezary Marcinkiewicz. - Częstochowa : Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki, 2003. - 175 s.
6. Marketing turystyczny regionu / pod red. Stanisława Kuśnierskiego. - Kielce : Wydż. Zarządzania i Administracji Akademii Świętokrzyskiej im. J.Kochanowskiego w Kielcach, 2003. - 138, [2] s.
7. Marketing turystyczny w regionie, w świetle promocji Polski i jej akcesji do Unii Europejskiej / Stanisław Kuśnierski, Urszula Świerczyńska-Kaczor // *Zesz. Nauk./WSE Warszawa*. - 2003, nr 1, s. 83-103
8. Marketing turystyki : wybrane zagadnienia / zespół red. Tadeusz Burzyński. - Kraków :IT, 1999. - 214 s.
9. Marketing usług hotelarskich / Marek Turowski. - Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 1997. - 257 s
222972, 233509, B Bm-42, B Bm-43
10. Marketing usług turystycznych / Cezary Marcinkiewicz. - Częstochowa : Wydaw. Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, 2003. - 164 s.
11. Marketing w agencji turystycznej / Damian Knecut // *Aida Media*. - 1999, nr 9, s. 14-18
12. Marketing w biurach podróży : turystyka przyjazdowa / Tadeusz Chudoba. - Warszawa : Wiedza i Życie, 2000. - 110 s.
13. Marketing w gospodarce turystycznej / Stanisław Andrzej Bąk. - Częstochowa : Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, 2000. - 89 s.

14. Marketing w turystyce / Christopher J.Holloway, Chris Robinson. - Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 1997. - 345, [3] s.
255675, 270688-270690, B Bm-91, C 339-33
15. Marketing w turystyce / Jerzy Altkorn. - Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 1998. - 202, [2] s.
212424, 232777-232780, B Bm-34
16. Marketing w turystyce / Susan Briggs. - Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 2003. - 202,[2] s.
17. Nowoczesny biznes turystyczny : ekostrategie w zarządzaniu firm / Irena Jędrzejczyk. - Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2000. - 235 s.
18. Planowanie marketingowe w przedsiębiorstwie turystycznym / Ludwik Mazurkiewicz. - Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 2002. - 403 s.
264163-164164, 270608, B Bm-65
19. Podstawy marketingu w turystyce i rekreacji / Stefan Bosiacki, Jan Sikora. - Poznań : Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, 1999. - 118 s.
20. Podstawy teorii i praktyki zarządzania turystyką / Tadeusz Chudoba. - Warszawa : Wyższa Szkoła Ekonomiczna, 1999. - 136 s.
21. Problemy zarządzania sferą kultury i turystyki / Krystyna Mazurek-Łopocińska. - Warszawa : 1999, 222 s.
C 379-6
22. Przegląd literatury dotyczącej zarządzania turystyką na obszarach przyrodniczo cennych / Halina Kiryluk // *Ekonomia Środowiska*. - 2000, nr 1, s. 189-196
23. Strategia kreowania wizerunku gminy turystycznej / Justyna Olszewska // *Ekonomia*. - 2001, nr 3, s. 147-158

24. Teoretyczne podstawy zarządzania turystyką / Tadeusz Chudoba. - Nisko : Wyższa Szkoła Ekonomiczna, 2000. - 339 s.
25. Założenia koncepcji marki turystycznej / Aleksander Panasiuk // *Marketing i Rynek*. - 2004, nr 8, s. 2-7*
26. Zarządzanie jakością usług turystycznych w gminie jako czynnik aktywizacji społeczno-gospodarczej / Anna Szalczyk // *Problemy Turystyki*. - 2003, nr 1-2, s. 5-17 *
27. Zarządzanie potencjałem ludzkim w przedsiębiorstwie turystycznym // Urszula Maciejczuk, Małgorzata Zimoch // *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*. - 2001, nr 3, s. 58-61 *
28. Zarządzanie turystyką / Kazimierz Michałowski, Romuald Ziolkowski. - Białystok : Wydaw. Politechniki Białostockiej, 2002. - 183 s.

ZŁÓŻ WNIOSEK DO... cz. 2

1. FUNDACJA WSPOMAGANIA WSI

www.fww.org.pl

Fundacja Wspomagania Wsi powstała na mocy dekretu JE ks. Kardynała Józefa Glempa 30 czerwca 1999 roku w wyniku połączenia Fundacji Wspomagającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę i Fundacji Rolniczej.

Misją Fundacji jest wspieranie inicjatyw gospodarczych, społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi i małych miast, oraz inicjatyw związanych z poprawą infrastruktury technicznej obszarów wiejskich. Fundacja wspiera również rozwój niekonwencjonalnych źródeł energii.

Do stałych konkursów grantowych ogłaszanych przez Fundację co roku należą:

„Nasz sposób na biedę na wsi”

Stawia sobie za cel wsparcie takich działań, które umożliwią beneficjentom udział w życiu społeczności, pozwolą na wykorzystanie ich umiejętności, pomysłów, stworzą nową jakość w społecznościach, spowodują przywrócenie godności, spowodują, że dotychczas wykluczeni staną się znów pełnowartościowymi członkami swoich społeczności.

Konkurs realizowany jest od 2001 roku. Początkowo była to inicjatywa Fundacji Wspomagania Wsi i Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, później również Programu Małych Dotacji GEF/SGP UNDP.

„Kultura bliska. Chrońmy nasze dziedzictwo kulturowe”

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy

poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z architekturą i sztuką. Jednak formy gospodarowania (np. sposoby uprawy roli) i wiele innych przejawów życia i rozwoju społeczności stanowią też elementy kultury.

Udział w konkursie polega na zgłoszeniu projektu, którego istotą będzie troska o zasoby kultury lokalnej – chęć jej pielęgnowania, ocalenia lub odtworzenia, uczenie dbania o nią, a jednocześnie wykorzystywania jej w rozwoju gospodarczym gminy czy wsi. Za szczególnie wartościowe uznawane będą projekty integrujące społeczność danej miejscowości i angażujące różne pokolenia. Projekt musi być realizowany w miejscowościach do 6.000 mieszkańców. Organizacje-wnioskodawcy muszą mieć swoją siedzibę na terenie gminy, w której projekt będzie realizowany.

W konkursie mogą wziąć udział organizacje pozarządowe: stowarzyszenia, towarzystwa, fundacje, organizacje religijne, niepubliczne instytucje opiekuńczo-wychowawcze, komitety społeczne, organizacje młodzieżowe, świetlice wiejskie, organizacje kobiece, grupy odnowy wsi, a także rady sołeckie, gminne ośrodki kultury, **biblioteki**, szkoły i inne instytucje edukacyjne, parafie, uniwersytety ludowe, niepubliczne placówki muzealne, ochotnicza straż pożarna, koła gospodyń wiejskich, amatorskie zespoły artystyczne, i inne. Jedna organizacja może złożyć tylko jeden projekt. Kwota dotacji – 10.000 zł.

„Bieda i Środowisko Naturalne”

Program Małych Dotacji GEF/SGP UNDP i Bank BISE, we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim konkurs grantowy realizowany we wsiach i miasteczkach do 6000 mieszkańców Bieda i Środowisko Naturalne czyli jak wykorzystać środowisko naturalne w działaniach na rzecz ograniczania biedy i wykluczenia społecznego w naszej wsi, gminie, osiedlu po-pegeerowskim Aby wziąć udział w konkursie należy zgłosić projekt, którego celem będzie ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego połą-

czone z aktywizacją społeczną i gospodarczą mieszkańców wsi i małych miasteczek. Działania podejmowane w ramach projektu mają służyć ograniczeniu biedy i zwalczaniu przyczyny ubóstwa, jak również zapobieganiu bierności i bezradności mieszkańców wobec trudnych sytuacji życiowych. W konkursie wspierane są działania, które mają charakter przedsięwzięć ekonomicznych, wpływają na poprawę stanu środowiska naturalnego, przynoszą wymierne i trwałe efekty. W działaniach tych należy wykorzystać lokalne zasoby ludzkie, środowiskowe, organizacyjne i materialne. Organizacje składające wniosek muszą mieć swoją siedzibę na terenie gminy, w której projekt będzie realizowany. W konkursie mogą wziąć udział organizacje pozarządowe: stowarzyszenia, towarzystwa, fundacje, organizacje religijne, niepubliczne instytucje opiekuńczo-wychowawcze, komitety społeczne, kluby pracy, organizacje młodzieżowe, świetlice wiejskie, organizacje kobiece, grupy odnowy wsi, a także sołectwa, rady sołectek, parafie, ochotnicza straż pożarna, koła gospodyń wiejskich, i inne organizacje, które wykażą we wniosku, że potrafią osiągnąć cel konkursu. Każda organizacja może złożyć tylko jeden wniosek. Maksymalna kwota, wynosi 10.000 złotych, minimalna 3.000 złotych.

W 2002 r. **Gminna Biblioteka Publiczna w Pakosławicach** pozyskała z tej fundacji grant w wysokości 6000 zł.

2. POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

www.pcyf.org.pl

W roku 1989 Kongres Stanów Zjednoczonych zdecydował o utworzeniu Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości (PAFP), który przez 10 lat wspierał rozwój gospodarki rynkowej w Polsce. Dzięki sukcesowi Funduszu możliwe było zwrócenie części jego kapitału do budżetu USA, a zarazem ustanowienie z wypracowanych przez fundusz środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. W 2000 roku Fundacja otworzyła Przedstawicielstwo w Polsce i rozpoczęła działalność programową. Polsko-Amerykań-

ska Fundacja Wolności finansuje działalność z przychodów funduszu wieczystego, którego źródłem są środki pochodzące z likwidowanych inwestycji i programów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości; docelowo ma on osiągnąć poziom ponad 230 mln USD. Dotychczas PAFW przekazał do funduszu wieczystego Fundacji 211 mln USD. Misją Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności jest działanie na rzecz umacniania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, wyrównywania szans rozwoju indywidualnego i społecznego oraz wspieranie gospodarki rynkowej w Polsce, a także, w dalszej perspektywie i w miarę możliwości, w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Działalność Fundacja opiera na historycznych osiągnięciach polskiego społeczeństwa w procesie przemian ustrojowych rozpoczętych w roku 1989. Proces ten był od początku konsekwentnie wspierany przez Stany Zjednoczone. Powstanie Fundacji stało się możliwe dzięki wyjątkowym dokonaniom Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości, pionierskiej inicjatywie Stanów Zjednoczonych, która promowała rozwój przedsiębiorczości w wolnej Polsce wychodząc z założenia, że ludzie, którym stworzy się odpowiednie warunki, zapewni pomoc szkoleniową i wstępny kapitał, mogą odnieść prawdziwy sukces. Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności wyznaje zasadę – że ci, którym stwarza się możliwości, są w stanie pomyślnie kształtować swą przyszłość oraz budować struktury demokratyczne we własnym środowisku. Fundacja oferuje granty oraz na inne sposoby wspomaga organizacje pozarządowe i inicjatywy lokalnych społeczności. Wspiera młodych liderów, którzy wkrótce staną przed wyzwaniem nowego stulecia. Działa na rzecz równych szans startu życiowego i zawodowego oraz reform w dziedzinie edukacji, administracji publicznej i służby zdrowia, a także wspiera przemiany systemowe oraz rozwój obszarów wymagających szczególnej pomocy, w tym zwłaszcza terenów wiejskich. Fundacja realizuje swoje cele statutowe w sposób elastyczny i otwarty. Zamierza rozwijać partnerskie stosunki z organizacjami po-

zarządowymi, zarówno z tymi o utrwalonej pozycji, jak i z nowymi, które wykazują inicjatywę i roszą nadzieje na przyszłość. Sukces Polski w budowie gospodarki rynkowej i demokracji stanowi niezwykle ważne doświadczenie, z którego mogą korzystać inne społeczeństwa wychodzące z systemu komunistycznego. Fundacja zamierza rozwijać programy mające na celu dzielenie się z krajami Europy Środkowej i Wschodniej doświadczeniami wyniesionymi z ponad dziesięciu lat polskich reform.

Programy m.in.

– English Teaching

Program ma na celu wsparcie działań na rzecz poprawy poziomu nauczania języka angielskiego oraz jego promocji wśród dzieci i młodzieży z małych miast i wsi. Priorytetem jest wyrównywanie, w powyższym zakresie, szans edukacyjnych dzieci i młodzieży spoza dużych aglomeracji miejskich.

– konkurs „Small Grants”

Celem konkursu jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz zwiększenie zainteresowania uczeniem się i nauczaniem języka angielskiego we wsiach i małych miastach w Polsce. W ramach konkursu można składać wnioski o dotacje na realizację projektów w jednej z dwóch kategorii:

Small Grants – Inicjatywy Small Grants – Wakacje z językiem angielskim.

O dotację mogą ubiegać się nie komercyjne instytucje oświatowe, fundacje i stowarzyszenia z wiosek i małych miast (do 20 tys. mieszkańców). Dotacja może być przyznana na inicjatywy adresowane do środowisk wsi i małych miast (do 20 tys. mieszkańców), które w szczególności powinny:

a) mieć innowacyjny charakter i być nastawione na umożliwienie aktywnego kontaktu dzieci i młodzieży z żywym językiem – poza regularnymi zajęciami szkolnymi,

- b) umożliwiać nauczycielom poznanie nowych, sprawdzonych i skutecznych metod dydaktycznych, w tym tzw. „aktywnych metod nauczania”, i wykorzystywanie w nauczaniu języka obcego programów komputerowych i Internetu,
- c) zapewniać dzieciom i młodzieży w danej gminie/powiecie jak największą dostępność do nauczania języka angielskiego poprzez m.in.: włączanie w projekty społeczności lokalnych, innowacje organizacyjne umożliwiające dostęp do nauki języka angielskiego dzieciom z lokalnej społeczności, efektywne wykorzystywanie pomocy dydaktycznych do nauczania języka angielskiego w gminie/powiecie. www.englishteaching.org.pl.

„Równać szanse”

www.rownacszanse.pl

Program „Równać Szanse” powstał w 2001 roku. Jest to program, którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze wsi i małych miast do 20 tys. mieszkańców. Jego twórcą jest Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności a administratorem Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży.

W ramach programu organizacje pozarządowe, placówki oświatowe oraz niesformalizowane grupy młodzieży z całej Polski otrzymują dotacje na realizację własnych projektów mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Działania są prowadzone na terenie miejscowości do 20 tys. mieszkańców.

Program jest prowadzony w następujących kategoriach:

„Małe Granty” (Ogólnopolski Konkurs Grantowy) – dotacje do wysokości 20 000 zł dla organizacji z terenu całej Polski, prowadzących działania na rzecz edukacji, adresujących swoje działania do uczniów gimnazjów i szkół średnich z terenów wsi i małych miast. Dotowane projekty mają charakter lokalny.

„Programy Modelowe” – dotacje do wysokości 40.000 zł na kontynuację projektów z poprzednich edycji programu uznanych za najlepsze przykłady działań na rzecz wyrównywania szans edukacyj-

nych oraz na ich replikację przez kolejne organizacje działające w innych regionach kraju. Projekty Modelowe mają charakter ponad wojewódzki.

„**Szkoły Aktywne**” – dotacje do wysokości 10.000 zł, o które mogą ubiegać się szkoły, które uzyskały tytuł „Szkoła z klasą”, lub „Szkoła Ucząca Się”.

„**Małe Granty Regionalne**” – dotacje do wysokości 7.000 zł dla młodych, lokalnych organizacji, szkół i nieformalnych grup młodzieżowych, jakie rozpoczynają dopiero działalność na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Projekty dotowane w ramach programu mają szeroki zakres tematyczny, obejmują wszystkie dziedziny aktywności młodzieży na płaszczyźnie edukacyjnej, od poszerzania umiejętności związanych z wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej po projekty kształtujące tożsamość lokalną, pogłębiające wiedzę o potencjale własnego regionu, czy inicjatywy kształtujące aktywne postawy obywatelskie.

Dzięki uczestnictwu w projektach dotowanych w programie młodzież z małych miejscowości ma możliwość uczestniczenia w zajęciach rozwijających zainteresowania, podnoszących skuteczność uczenia się i pomagających w nabyciu umiejętności przydatnych w szkole i dorosłym życiu. W realizowanych projektach prowadzone są działania zapoznające młodych ludzi z kulturą regionu, Polski i Europy. Organizowane są wyjazdy do dużych miast – ośrodków kulturalnych i naukowych. Ważne są również działania programowe adresowane do dorosłych – nauczycieli i rodziców. Nauczyciele w ramach programu “Równać Szanse” uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje wychowawcze i pedagogiczne: przygotowujących do prowadzenia zajęć według metodyki sprawdzonych programów, tworzenia własnych scenariuszy i materiałów edukacyjnych, obejmujące zagadnienia związane z uczeniem się, motywowaniem uczniów do nauki i kontynuowania edukacji oraz podejmowania działań na rzecz innych, pracy z klasą, rozwiązywania konfliktów, współpracy z rodzicami.

Ważnym komponentem programu są również cykle szkoleń prowadzone na różnych etapach współpracy z dofinansowanymi organizacjami.

Przyznawane dotacje mają znaczny wpływ na aktywizowanie szkół i lokalnych organizacji pozarządowych. Stymulują powstawanie koalicji lokalnych skupionych wokół działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Możliwość uczestniczenia w konkursie dotacyjnym stymuluje kreatywność i inicjatywę na szczeblach lokalnych, zachęca do podejmowania różnorodnych działań na rzecz młodych ludzi i poszukiwania sojuszników w środowiskach lokalnych.

„Działaj lokalnie”

Program pobudza energię społeczną oraz wyrównuje dysproporcje powstające między obszarami bogatymi, aktywnymi i zintegrowanymi oraz miejscami biedy, z brakiem perspektyw i ograniczonych możliwości rozwoju. Program oferuje wsparcie finansowe w ramach **konkursu na dotacje** w takich dziedzinach jak:

edukacja np. ułatwianie dostępu do edukacji dzieciom, młodzieży i dorosłym; edukacja i resocjalizacja grup i środowisk zagrożonych patologią lub wykluczeniem społecznym, dofinansowywanie tworzenia funduszy stypendialnych i tym podobne;

sprawy społeczne np. wzmacnianie i rozwój organizacji obywatelskiej; poprawa bezpieczeństwa publicznego; ochrona środowiska naturalnego; świadczenie usług socjalnych dla grup marginalizowanych, m.in. osób starszych i niepełnosprawnych i tym podobne;

kultura np. budowanie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców; odtwarzanie dziedzictwa kulturowego i tym podobne;

Do „Działaj Lokalnie” mogą się zgłaszać po granty (dotacje) organizacje pozarządowe i działające przy nich grupy nieformalne, domy kultury, szkoły i placówki pomocy społecznej, które w swoich społecznościach podejmują działania w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej oraz uczenia przedsiębiorczości osób bezrobotnych,

w szczególności kobiet; świadczenia usług socjalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych; resocjalizacji dzieci i młodzieży zagrożonych patologią; wyrównywania szans w dostępie do edukacji i kultury; poprawy bezpieczeństwa publicznego; odtwarzania dziedzictwa kulturowego regionów i poczucia tożsamości ich mieszkańców, ochrony przyrody, etc. Pobudzana dzięki ich działaniom lokalna aktywność – bazująca na pomysłowości, partnerstwie i lokalnych zasobach – ma się przyczynić do poprawy jakości życia mieszkańców, jak również utrzymywać ich zdolność do wspólnego, aktywnego reagowania na nowe problemy i potrzeby.

3. AKADEMIA ROZWOJU FILANTROPII W POLSCE

www.filantropia.org.pl

Celem Akademii jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego korzystającego z dóbr demokracji (wolności słowa, tolerancji, wpływu na sposób rządzenia, możliwości samodzielnego działania), zdolnego do współdziałania w grupie, wspólnocie, do wydobywania możliwości tkwiących w samych społecznościach, podejmowania inicjatyw ważnych społecznie, jak również do dialogu z własnymi sąsiadami, a także z mieszkańcami innych krajów.

Naczelną wartością, którą kieruje się w Akademii Rozwoju Filantropii jest dobro człowieka, definiowane przez niego samego i tworzone we współdziałaniu z innymi i z poszanowaniem innych. Brzmi to w słowie filantropia, które pierwotnie oznaczało po prostu: umiłowanie drugiego człowieka. Rozumienie współczesnej filantropii to przejście z myślenia i działania opartego na zasadach darczyńca – beneficjent do relacji wzajemnego dialogu, w którym obydwie strony obdarowują się, wymieniając wartości, korzyści, pomysły, wzajemną pomoc – na rzecz zmiany, poprawy życia. Ten dialog rozumiany jest jako dialog między ludźmi, społecznościami, kulturami, narodami.

W takim podejściu mieści się oczywiście wiele przedsięwzięć realizowanych obecnie zarówno przez inne organizacje pozarządowe, jak i agendy samorządowe czy firmy prywatne. Jednak to, co odróż-

nia działalność Akademii od działalności innych instytucji i organizacji, to dążenie do wspierania innowacyjnych i stabilnych finansowo projektów, przynoszących konkretne rezultaty i skutecznie promowanych w społeczności.

Przekłada się to na takie przedsięwzięcia o charakterze promocyjno-edukacyjnym, które umożliwiają dialog na różnych poziomach i między różnymi grupami, np.

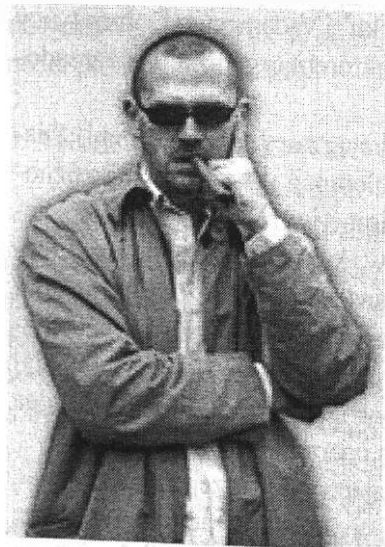
Konkurs o Tytuł „Dobroczyńca Roku” i Vademecum Dobroczyńcy (dialog między sektorem biznesu a sektorem organizacji pozarządowych),

Programy Stypendialne Agrafka (dialog między pokoleniami), Dialog dla Przyszłości promujący ideę tolerancji i poszanowania różnorodności (dialog między kulturami), Imperium Młodych (dialog między młodymi ludźmi z różnych krajów i kultur), jak również na budowanie w naszym kraju stabilności finansowej i organizacyjnej sektora obywatelskiego – m.in. poprzez takie programy wspierające jak Fabryka Inicjatyw – Fundusze Młodych, Fundusze Lokalne, Działaj Lokalnie, Atlas Modelowych Inicjatyw Obywatelskich, Biała Księga Filantropii oraz publikacje, szkolenia i poradnictwo.

Jest to założenie ambitne, wymagające wizji, przejrzystej strategii, samodyscypliny realizatorów, dobrej organizacji pracy, jak i stabilnej instytucji. Grupy młodych osób, które w roku 1998 podjęły się tego wyzwania przede wszystkim poprzez tworzenie lokalnych organizacji filantropijnych (funduszy lokalnych) i podejmowanie inicjatyw promujących ideę filantropii zarówno wśród przedsiębiorców, jak i szerokiej rzeszy obywateli.

Współpracujące organizacje mogły samodzielnie pozyskiwać środki finansowe, aby środowiska lokalne stały się ogniskami samopomocy, społeczność potrafiła rozwiązywać swoje problemy bez konieczności interwencji organów samorządowych, nawiązały współpracę z różnymi partnerami i wykorzystywały własne zasoby – ludzkie, społeczne i kapitałowe.

W KRĘGU LITERATURY

ARKADIUSZ NIEMIRSKI

O autorze

Urodził się w 1962 r. w Warszawie. Został technik z wykształcenia.

Pisutkowski, występował na estradzie (z kabanosami „Długie”, „Kłótnie”, „Ciepło”), ... programiści Polskiego Radia. W latach 80-tych wspólnie z Dariuszem Makiem założył kabaret pod nazwą: „Kabaret i ...”. Pisywał poradycznie do prasy lokalnej oraz magazynów muzycznych „Tylko

Rock” i „Teraz Rock”.

W 1999 r. postanowił porzucić rozpoczętą drogę kariery naukowej: „Pewnego dnia – a było to w roku 1999 – przebudziłem się bogatszy o przekonanie, że powinienem pisać książki, że to dobra droga do spełnienia się. Nauka nie dawała mi pełnej satysfakcji, choć nie żałuję lat spędzonych z menzurką w laboratorium, nie szkoda mi otwartego przewodu doktorskiego w Instytucie Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach”

O książkach

W 1999 r. debiutował książką z serii – kontynuacji „Pan Samochodzik i...” zatytułowaną „Skarby wikingów” (książka była odpowiedzią na ogłoszony przez Wydawnictwo *Ossolineum* konkurs).

W latach 1999 – 2004 ukazało się drukiem 12 tytułów w tej popularnej serii autorstwa Arkadiusza Niemirskiego. Ostatni – poże-gnalny tom przygód „Pana Samochodzika” nosi tytuł „Projekt Chronos”.

W lipcu 2003 r. również *Ossolineum* wydało jego pierwszą oryginalną powieść detektywistyczną dla młodzieży „**Pojedynek detektywów**”.

Akcja tej książki dla młodzieży (od 7 lat do 77) rozgrywa się w Oporowie koło Kutna, gdzie odnaleziono tajemniczą tabliczkę, zapisaną dziwnymi znakami. Znaleźisko najprawdopodobniej zawiera zaszyfrowaną informację o skarbie, który został ukryty w XVII w. przez przeora miejscowego klasztoru paulinów. Tajemnica przyciąga do oporowskiego zamku sławnych detektywów. Jest wśród nich Liberales, skromny, młody nauczyciel matematyki, amator szarad i rebusów. W scenerii gotyckiego zamku dochodzi do pasjonującej rywalizacji detektywów, która doprowadzi do rozwiązania zagadki.

We wrześniu 2003 r. wydana została pierwsza powieść dla dorosłych „**Zbrodnia prawie doskonała**” – kryminał wydany przez *Fabrykę Słów*. Bohaterowie książki poruszają się w świecie, w którym intuicja jest cenniejsza od logiki, w świecie, w którym na widok prawdy ma się ochotę uciec. Tylko że nie ma gdzie... „Zbrodnia prawie doskonała” to kryminał z elementami dreszczowca. To zbiór trzech nowel. Najpierw odwiedzamy Brooklyn, w którym grasuje nieuchwytny „Brzytwiarz” ścigany przez „twardego” glinę Mulligana („Brooklyn crime story”), potem przenosimy się do Szkocji, do Mrocznej Siedzi-by klanu McGallisonów, dokąd trafia młoda dziennikarka Alice Duncan („Testament”) i wreszcie odwiedzamy jedną z normandzkich wysp zamieszkałą przez sławnego i szalonego aktora Tony’ego Allena („Wy-

spa Róż”). Trzy różne historie z dreszczykiem mające jedną wspólną cechę – zaskakujące zakończenie.

W przygotowaniu jest dreszczowiec „**Piąty wagon**”, którego akcja dzieje się współcześnie w Polsce, Niemczech, Holandii i Stanach Zjednoczonych, dotyczący zagadki z okresu II wojny światowej – kradzieży dzieł sztuki w Polsce.

Najnowsza książka to „**Testament bibliofila**” wydany w bieżącym roku. Jej akcja rozgrywa się na zamku kórnickim i w jego okolicach. Architekt Emanuel Karski zostawia swoim dzieciom i tajemniczemu kochance instrukcję umożliwiającą zdobycie pewnej cennej rzeczy.

Na wydanie czeka kolejna książka dla młodzieży „Smaczno, panie Kowalski” oraz kryminalna farsa dla dorosłych „Poszukiwany Waldemar Obrotny”.

O spotkaniach autorskich

W tym roku Arkadiusz Niemirski ma gościć po raz pierwszy w bibliotekach na Opolszczyźnie.

Przypisy :

¹ Niemirski Arkadiusz, *Nie tylko Pan Samochodzik*. Rozmowę przeprowadził Robert Kowalczyk, W: „Kurier Południowy” [on-line], 2004 nr 2. [dostęp: 1 grudnia 2005]

Dostępny w Internecie: <<http://www.niemirski.com/index.php?dzial=wywiady&sid=wywiad002>>

Więcej informacji o autorze i jego twórczości znaleźć można na stronie domowej autora : www.niemirski.com

WIOLETTA PIASECKA

O autorce

Urodziła się w Elblągu, jest spod znaku Bliźniąt. Ukończyła Wydział Historyczno-Filologiczny Uniwersytetu Gdańskiego, wybierając specjalizację z zakresu literatury dla dzieci i młodzieży.

Obecnie pracuje w firmie budowlanej Drozd Centrum Techniki na stanowisku dyrektora ekonomicznego.

O książkach

Zadebiutowała w 1999 r. książką „Zaczarowana kraina bajek”, w której znalazło się siedem utworów. Wartościami, które we wszystkich swoich utworach zawsze stawia na pierwszym miejscu są: miłość, praca, wiara w drugiego człowieka.

W 2001 r. ukazała się baśniowa biografia Hansa Christiana Andersena pt. „W poszukiwaniu szczęścia”.

W 2003 r. wydała serię książek pt. „Baśnie Wioletty Piaseckiej”, w skład której wchodzi: „Zaczarowane bąbelki”, „Bajka na dobranoc”, „Dwie Małgosie”, „Bajka o królownie”, „Sześć życzeń Natalki”, „W poszukiwaniu szczęścia”, „Dawno temu...”.

„Na kartach tych [...] książek autorka zawarła 19 różnych opowiadań, których bohaterami są zarówno dzieci, jak i zwierzątka, zabawki, a nawet przedmioty (czapeczki, kredki), i pojęcia abstrakcyjne (talent). Wspólnym mianownikiem dla zawartości merytorycznej owych baśni jest tu staranność językowa (wszystkie napisane są je-

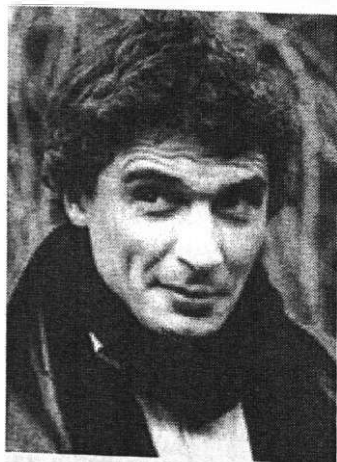
zykiem brzmącym mile dla ucha, okraszone mnóstwem zdrobnień i barwnych metafor). W utwory wpleciono dialogi, dzięki czemu można je przerabiać, np. na scenariusze dla teatryków...”¹

O spotkaniach

Autorka osobiście występuje na targach i kiermaszach książek, traktując je jako swego rodzaju „misję specjalną”. Zawsze pojawia się w stroju wróżki, do każdej sprzedanej książki dodając autograf. Od października 2003 r. odbyła mnóstwo spotkań w całej Polsce. Na Opolszczyźnie spotkała się dotychczas z najmłodszymi czytelnikami MBP w Opolu.

Przypisy :

¹ Fidos Beata: *Nie taki święty Mikołaj*. „Guliwer” 2003 nr 4 s. 75.

ANDRZEJ STASIUK

O autorze

Urodził się i wychował w Warszawie. Okres młodości to kolejno porzucane szkoły, włóczęga po Polsce, potem dezercja z wojska, półtoraroczne więzienie, dorywcze prace, gra w ulicznej kapeli, półlewacka kontrkultura.

W wieku dwudziestu siedmiu lat wyjechał z Warszawy, zamieszkał w Beskidzie Niskim, w łemkowskiej wsi – Czarne, w górskiej chacie przyjaciela, który wyjechał w tym czasie do Stanów.

W Czarnem jakiś czas pracował jako stróż opuszczonej łemkowskiej cerkwi. Czytał książki, chodził po górach, pilnował lam, kóz i baranów. O tym okresie mówi sam „W chałupie miałem stół, a na nim maszynę do pisania. Miałem też kota i lampę naftową. Uczyłem się pisać książki.”¹ Po latach spędzonych w Czarnem – korzystając z okazji kupił 18 hektarów łąk w sąsiedniej wsi Wołowice k/Gorlic, z czasem wybudował tam drewniany dom, w którym mieszka dzisiaj. Hoduje stado kóz i lam oraz prowadzi własne wydawnictwo o nazwie Czarne. Wydawnictwo – obok książek Stasiuka – publikuje młodych polskich autorów oraz pisarzy z południowej i wschodniej Europy.

Odkryta na nowo pasja Stasiuka to podróżowanie: „To przyjemne doświadczenie, gdy można wsiąść w samochód, wyskoczyć na Węgry na obiad, a na kolację wrócić do domu. Potem człowiek sprawdza, co jest za Węgrami, i w rezultacie porusza się pomiędzy kilkoma państwami, jakby to były okoliczne wioski”.² Podróżuje głównie na południe: na Ukrainę, do Rumunii, Bułgarii, Albanii i Mołdawii. O tych krajach mówi, że jest to jego prywatny środek Europy. W jednym z wywiadów przyznaje też: „Chciałbym na starość zająć się tylko zbieraniem map. I mieć specjalny pokój. Tylko na mapy.”³ „Od dzieciństwa miałem obsesję map. Taki prostokąt papieru żyje własnym życiem i rządzi się nieprzewidywalnymi prawami wyobraźni”.

O książkach

O swoim pisaniu Stasiuk mówi w wywiadzie: „Literatura jest ciągłą porażką, każda książka jest porażką, ponieważ nie potrafi opisać ani nazwać świata, tak jak byśmy pragnęli. Dlatego zaczyna się następną i ciągle następną.”⁴

Zadebiutował w 1992 r. tomem opowiadań, opartych na więziennych doświadczeniach pt. „**Mury Hebronu**”. „Mury Hebronu” powstały w trzy tygodnie. Stasiuk pisał codziennie wieczorami, po powrocie z cukrowni koło Wrocławia, gdzie wykonywał prace wysokościowe.

W kolejnym roku w prasie literackiej ukazało się opowiadanie „**Biały krak**”. Był to tylko fragment powieści, która pod tym samym tytułem została wydana przez poznańskie wydawnictwo *Obserwator*. Jest to historia zimowej wyprawy w góry piątki przyjaciół, którzy poszukują bliżej nieokreślonej przygody. Jednocześnie jest to opowieść o rozstawaniu się z romantyzmem młodości, ze stylem życia pokolenia wychowanego w PRL-u.

To samo wydawnictwo – *Obserwator* – wydało w 1994 r. także tom wierszy Stasiuka „**Wiersze miłosne i inne**”.

W 1995 r. Stasiuk opublikował zbiór opowiadań „**Opowieści galicyjskie**”. Jest to cykl piętnastu historii o życiu wiejskiej społeczności. Książka otrzymała nagrodę Fundacji Kościelskich.

W 1996 r. we własnym wydawnictwie Stasiuk opublikował tom opowiadań „**Przez rzekę**”. Jest to mroczna proza o zmysłowym doświadczeniu świata. Niewinność, erotyzm, cielesność, upadek – najstarsze obsesje świata. W 1997 r. ukazał się zbiór utworów prozatorskich opatrzonych wspólnym tytułem „**Dukla**”. Dukla to małe miasto w południowej Polsce, to tutaj jednocześnie metafora życia przeanalizowanego. W książce elementy autobiograficzne łączą się z mentalnym eksperymentem. Jest to również portret psychologiczny pokolenia urodzonego w latach sześćdziesiątych.

Za swoją najlepszą książkę sam autor uważa powieść „**Dziewięć**” (1999). Jej akcja rozgrywa się w Warszawie, we wczesnych latach 90-tych. Za sensacyjną fabułą – drobny przedsiębiorca nie mogący zwrócić pożyczonych pieniędzy wikła się w gangsterską historię – kryje się opowieść o bogactwie i pożądaniu oraz o rozpadającym się świecie.

W 2000 r. ukazał się zbiór esejów „**Moja Europa**” napisany wspólnie z Jurijem Andruchowiczem oraz szkice „**Tekturowy samolot**” nominowane do nagrody Nike. Są tu recenzje, szkice o zapomnianych czy kontrowersyjnych pisarzach, a także teksty poświęcone różnym problemom społecznym. Pisarz podejmuje także kwestie źródeł przemocy czy upowszechnienia zła.

W 2001 r. ukazał się zbiór opowiadań „**Zima**” z ilustracjami Kamila Targosza. Są to utrzymane w konwencji i tonacji „Opowieści galicyjskich” historie o ludziach, zwierzętach i rzeczach związanych z Galicją.

W maju 2004 r. ukazała się „**Podróż do Babadag**”. Jest to opowieść o podróży przez zapomnianą Europę: Polskę, Słowację, Węgry, Rumunię, Słowenię, Albanie, Mołdawię. Samochodem, autostopem, pociągiem. Ale jednocześnie jest to podróż w głąb świadomości mieszkańców tej części Europy, która zawsze była uważana za zapóźnioną. Książka została wyróżniona w 2005 r. nagrodą Nike.

W maju tego roku ukazała się najnowsza książka „**Noc**”, w której autor za pomocą kryminalnej groteski pokazuje dwie nacje, istniejące tylko w wyobraźni – Szkopów i Polczków. A także dwie części starego kontynentu: Wschód i Zachód i występujące między nimi śpięcia.

O spotkaniach

W bieżącym roku Andrzej Stasiuk ma przyjechać do Opola jesienią na cykl spotkań z czytelnikami naszych bibliotek.

Przypisy:

- ¹ Stasiuk Andrzej: *Przeczyta nas Izaak Babel*. Rozmowę przeprowadził Bartosz Marzec. „Rzeczpospolita” 2004 nr 50, dod. „Plus-Minus” nr 9 s. A11.
- ² tamże
- ³ Fidecka-Wojciechowska Anna, *Czarne na białym*. „Twój Styl” 2002 nr 11 s. 98.
- ⁴ Stasiuk Andrzej: *Przeczyta nas Izaak Babel*. Rozmowę przeprowadził Bartosz Marzec. „Rzeczpospolita” 2004 nr 50, dod. „Plus-Minus” nr 9 s. A11.
- ⁵ Stasiuk Andrzej: *Każda książka jest podróżą*. Rozmowę przeprowadził Bartosz Marzec. „Rzeczpospolita” 2003 nr 79 s. A9.

Więcej informacji o autorze i jego książkach znaleźć można na stronie www.stasiuk.pl

Danuta Łuczak

Dział Informacji i Promocji

Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu

**TO JUŻ 10 LAT.
SPOTKANIA ZORGANIZOWANE PRZEZ
MIEJSKĄ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ W OPOLU
W LATACH 1994-2004**

Spotkania autorskie zorganizowane w Miejskiej Bibliotece Publicznej w latach 1994-2004, są formą pracy z użytkownikiem, która wpisuje działalność placówki w pejzaż kulturalny miasta Opolu. Odbywały się z różną częstotliwością, w zależności od środków finansowych biblioteki.

Nawiązanie kontaktów ze środowiskiem literackim i naukowym oraz konsekwentnie realizowana praca z czytelnikiem indywidualnym, wspierana reklamą – zaproszenia, plakaty, ulotki, wystawki, przyniosła pożądane rezultaty. Zdołaliśmy zainteresować grupę odbiorców – około 100 osób, która w zależności od upodobań czytelniczych, uczestniczy w organizowanych spotkaniach (średnio ok. 40 do 60 osób). W realizacji tego przedsięwzięcia ważna była oprawa zewnętrzna – kameralność (styl kawiarniany – przy stolikach czteroosobowych, kawie, herbacie i ciasteczkach), jak również stała pora, która była konsekwentnie przestrzegana. Drukowane w coraz ciekawszej szacie graficznej zaproszenia i plakaty są rozpoznawalne wśród innych tego typu druków. Czytelnia a później sala spotkań w Filii nr 4 zyskały miano „salonu literackiego” a spotkania – „czwartków literackich”.

Dobre relacje z lokalnymi mediami oraz działalność promocyjna pracowników MBP, przyczyniły się do wzrostu zainteresowania i szerszego zasięgu, organizowanych spotkań.

Dzięki zdobytym doświadczeniom w organizacji imprez literackich jak i spore zainteresowanie ze strony użytkowników mobilizują

bibliotekarzy do podejmowania coraz to nowych inicjatyw. Efektem jest organizacja imprezy masowej przewidzianej jako cykliczna – Opolskiej Jesieni Literackiej. Jej celem jest nie tylko promocja literatury regionu, ale także włączenie do jej programu ważnych wydarzeń literackich w kraju. Na uwagę zasługują również organizowane w ramach OJL spotkania literatów z młodzieżą w szkołach średnich. Rezultatem tych spotkań jest zainteresowanie uczniów literaturą opolskich twórców, którą wybierają na tematy maturalne.

W MBP na spotkania zapraszani są zarówno przedstawiciele opolskiego środowiska literackiego jak również pisarze i poeci, którzy są obecni w życiu literackim kraju, a także ludzie nauki i sztuki.

Są takie spotkania, które zasługują na szczególną uwagę;

Spotkanie, którego gościem był Jacek Podsiadło (23.06.1994), autor kilkunastu tomików wierszy, laureat wielu nagród (m.in. ogólnopolskiej nagrody „Brulionu”, Nagrody Kościelskich) miało niekonwencjonalny przebieg. Autor przyniósł ze sobą powielone teksty wierszy, rozdał je uczestnikom i poprosił, aby je czytać w milczeniu. Sprovokowany jednak przez uczestników sam zapoznał przybyłych ze swoimi najnowszymi utworami, także z tymi, które nie były przeznaczone do druku. Kontrowersyjna poezja Jacka Podsiadły, wywołała burzliwą dyskusję. Indywidualizm poety i jego skłonność do prowokacji były próbą przełamania pewnych konwencji i schematów.

Autor w tym czasie niechętnie uczestniczył w spotkaniach autorskich, dlatego też, za sukces organizatorów można uznać fakt, że przyjął propozycję wzięcia udziału w spotkaniu.

Jacek Podsiadło jeszcze wielokrotnie był zapraszany na spotkania autorskie do MBP, każde z nich miało inny przebieg, ale już nigdy nie została powtórzona ta forma spotkania.

Również niekonwencjonalny przebieg miało spotkanie z poetą młodej generacji, wówczas studentem, który opublikował w tzw. „trzecim obiegu” (1989) trzy arkusze poetyckie i był autorem tomu wierszy *Zawieram z tobą przymierze* (1993) – Pawłem Marcinkiewiczem (15.09.1994). Było to pierwsze spotkanie autorskie poety. Autor

czytał swoje teksty i każdy z nich krótko komentował. Ten sposób przedstawiania utworów był wtedy zaskoczeniem dla uczestników, ale dyskusja była również bardzo burzliwa a pytania dotyczyły nie tylko tekstów poetyckich, ale także komentarzy autorskich. Paweł Marcinkiewicz pozostał wierny wybranej wtedy konwencji i ten sposób prezentacji poetyckiej stosuje nadal.

Na wieczór poezji i wspomnień poświęcony nieżyjącemu Markowi Jodłowskiemu (16.12.1994), licznie przybyli zaproszeni literaci, współpracownicy, grono znajomych i przyjaciół a gościem honorowym była żona poety. Przygotowaliśmy wystawkę, na której zaprezentowano dorobek literacki M. Jodłowskiego. Aktor Teatru im. J.Kochanowskiego, Wiesław Sierpiński czytał wybrane utwory. Wieczór prowadził Jan Feusette ówczesny Dyrektor Teatru im J. Kochanowskiego współpracownik poety, który mówił o literackich początkach i o zasługach Marka Jodłowskiego dla opolskiej kultury. Pracownicy UO – Zbigniew Bitka i Jan Krasicki przedstawili dorobek literacki poety, krytyka literackiego, teatralnego i tłumacza, którego postać była mocno wpisana w krajobraz kulturalny miasta Opola. Wspomnienia ograniczyły się do kilku anegdot i zabawnych sytuacji z życia poety. Cały wieczór był dosyć „drętwy” a zaproszeni goście niechętnie włączali się do rozmowy. Być może, krótki okres, jaki upłynął od śmierci poety zdecydował o tym (zmarł w 1992 r.), że nie wszyscy potrafili rozmawiać o człowieku, który nie tak dawno był jeszcze wśród nich. A może nie był to dobry pomysł na organizację takiego wieczoru, gdyż dopiero po zakończeniu oficjalnej części w rozmowach kularowych, w małych grupach toczyły się długie rozmowy o nieobecnym poecie.

O tym czy spotkanie jest udane nie decyduje tylko liczba uczestników, ale przede wszystkim – dyskusja i rozmowa o zagadnieniach, których dotyczy. Tego wieczoru organizatorom, tylko w części udało się zrealizować cele.

W przyszłości bardzo ostrożnie i trochę niechętnie były podejmowane podobne inicjatywy.

W pamięci zarówno bibliotekarzy jak i użytkowników zapisały się spotkania z badaczem kultury tybetańskiej, specjalistą w zakresie ikonografii i sztuki tybetańskiej, jej kolekcjonerem i rzeczoznawcą, fotografikiem, a także przewodnikiem tatrzańskim, alpinistą i speleologiem – Markiem Kalmusem. Na spotkaniu (19.10.2000), autor promował swoją najnowszą książkę pt. *Tybet. Legenda i rzeczywistość*. Zaprezentował uczestnikom zdjęcia, które dokumentują nieistniejące już oblicze Tybetu. Spędził około trzech lat na terenach o kulturze tybetańskiej, przebywając w różnych klasztorach. Spotykał się z lamami i Dalajlamą, poznał język tybetański. Wszystkie te niezwykle opowieści z własnych przeżyć autora w tym fascynującym kraju oraz bogata wiedza na temat obrzędów, religii, historii i kultury Tybetu zainteresowała wszystkich uczestników. Spotkanie trwało znacznie dłużej niż to zaplanowali organizatorzy (około 3. godzin), a jego zakończenie nie było przyjęte z zadowoleniem ani przez autora ani przez uczestników.

Marek Kalmus jeszcze raz spotkał się z użytkownikami MBP – 28.05.2003 roku a tematem była gdańska wyprawa w Himalaje Zachodnie. Spotkanie to również zostało przyjęte z dużym zainteresowaniem a nasi czytelnicy przypominają nam o potrzebie zorganizowania kolejnego spotkania z Markiem Kalmusem.

Spotkanie zorganizowane z Teresą Smolińską (3.12.2003), literaturoznawcą i folklorystką, pracownikiem UO zgromadziło tak dużą liczbę zainteresowanych, że nie wszyscy mogli w nim uczestniczyć ze względu na warunki lokalowe. Autorka wykorzystując swój bogaty warsztat badawczy, opowiedziała zebrany „O wigilii, wieczerzy wigilijnej i Dzieciątku”. Mówiła o zwyczajach i obrzędach, które są kulturowane w poszczególnych wsiach. Dzieliła się chętnie bogatą wiedzą badacza – folklorysty, ale podkreślała także, konieczność zachowania tradycji, obrzędów i zwyczajów śląskich. Spotkanie odbyło się w miłej, świątecznej atmosferze. Na zakończenie wszyscy uczestnicy degustowali potrawy wigilijne, które przygotowała Restauracja „Starka”.

Wydarzeniem kulturalnym, było spotkanie z Tomaszem Lisem (26.03.2004), dziennikarzem telewizyjnym, autorem książki pt. *Co z tą Polską?* Żadne ze spotkań zorganizowanych przez MBP nie wzbudziło takiego zainteresowania użytkowników i lokalnych mediów. Sala im. K.Musiola w Ratuszu okazała się zbyt mała, aby pomieścić wszystkich zainteresowanych. Uczestnikami byli uczniowie, studenci, władze samorządowe i czytelnicy. Ogółem w spotkaniu uczestniczyło około 300 osób.

Prowadziła je Elżbieta Kampa, Dyrektor MBP, która powitała gości i przedstawiła bohatera spotkania. Tomasz Lis krótko opowiedział o sobie i o swojej książce i poprosił o pytania uczestników. Dyskusję zdominowała sprawa udziału autora w przyszłych wyborach prezydenckich oraz odejście z telewizji TVN. Jedna z uczestniczek stwierdziła, że „Pan będzie prezydentem, ja Panu to mówię”, na pytanie dziennikarza, kto mówi odpowiedziała „ja Kawecka Panu to mówię”. Ta wypowiedź, być może prorocza, była cytowana na łamach „Polityki” (2004, nr 22, s. 30-32). Uczestnicy pytali m.in. o ocenę aktualnej sytuacji politycznej, o pracę w telewizji TVN, o plany na przyszłość, co będzie robił z wolnym czasem. Autor chętnie odpowiadał na pytania i zwracał także uwagę, że w kraju są możliwe zmiany na lepsze, że od nas zależy czy będzie nam się żyło lepiej.

Spotkanie było bardzo interesujące a uczestnicy mogli kupić książkę Tomasza Lisa i otrzymać autograf a nawet zrobić pamiątkowe zdjęcie z autorem.

Promocja poematu *Dwanaście stacji* Tomasza Różyckiego, zorganizowana z wydawnictwem Znak, w sali im. K. Musiola w Ratuszu, wyróżniła się niekonwencjonalną formą prowadzenia spotkania.

Tomasz Różycki jest poetą i tłumaczem. Autorem tomów wierszy: *Vaterland* (1997), *Anima* (1999), *Chata umaita* (2001), *Świat i Antyświat* (2003). Mieszka i pracuje w Opolu.

Spotkanie promocyjne prowadził poeta – Jacek Podsiadło, a fragmenty poematu czytał aktor Teatru im. J.Kochanowskiego – Michał Majnicz. Prowadzący przygotował zestaw pytań, które dotyczyły

twórczości autora oraz promowanej książki. Dialog poetów był przeplatany fragmentami poematu. Obecność dwóch tak znakomitych poetów na spotkaniu i szalona, pełna humoru i nostalgii podróż w przeszłość opisana w poemacie, zainteresowały młodzież szkół średnich, studentów i uczestników naszych spotkań. Prowadzący w nieco prowokacyjny sposób włączył do dyskusji odbiorców spotkania. Po spotkaniu wszyscy uczestnicy degustowali ruskie pierogi, chociaż bardzo smaczne to jednak nie te od „babci”, o których tak sugestywnie napisał poeta.

Poemat *Dwanaście stacji* został wysoko oceniony zarówno przez krytyków jak i przez czytelników, a autor został laureatem Nagrody Kościelskich za 2004 rok.

Opisując spotkania zorganizowane przez MBP nie można pominąć pierwszego spotkania autorskiego, z Janem Goczolem, które odbyło się 27.10.1994. Ponieważ w tym roku przypadała okrągła rocznica urodzin poety, postanowiliśmy przygotować urodzinową niespodziankę. Opracowaliśmy pierwsze zaproszenia, które osobiście bibliotekarz wręczał zapraszanym gościom i informował o urodzinowej niespodziance dla poety. Ten podstęp okazał się skuteczny. Po raz pierwszy tak licznie przybyli do biblioteki literaci, naukowcy, księgarze, bibliotekarze i miłośnicy poezji. Zdziwienie i ogromne wzruszenie wzbudził u jubilata kosz kwiatów i urodzinowy szampan. Jan Goczoł stwierdził, że były to najpiękniejsze urodziny, nie wiedział wyrażając zgodę na spotkanie, że będzie ono takie wyjątkowe. To spotkanie, na które przybyło około 60 osób było również wyjątkowe i bardzo ważne dla organizatorów a poeta od tego pamiętnego wieczoru jest przyjacielem biblioteki i bibliotekarzy.

Również niezwykle spotkanie Jana Goczola, odbyło się w czasie II Opolskiej Jesieni Literackiej z młodzieżą LO nr V. Poeta opowiedział młodzieży o swoim wyjeździe na daleką Syberię i niezwykłym spotkaniu z ałtajskim pieśniarzem, bardem i poetą. Autor przyniósł zdjęcia zrobione na Syberii i opowiedział o życiu i zwyczajach ałtajskiego ludu. Pokazał młodzieży oryginalną historię tych ple-

mion, spisaną przez poznanego poetę i przeczytał jej fragmenty w języku altajskim oraz własny przekład, nad którym aktualnie pracuje. Uczniowie z niedowierzaniem słuchali tej opowieści i gdyby nie materiał zdjęciowy, chyba trudno byłby im uwierzyć w realność słów poety. W kontekście usłyszanych fragmentów przekładu młodzież pytała o teksty poety, o warsztat literacki i zainteresowania. Było to niezwykle spotkanie, na którym młodzież poznała dwóch poetów, tworzących w tak odległych kulturach a jednak dobrze się rozumiejących.

18.05.1995 roku zagościła w Filii nr 17 MBP autorka ponad 100 tytułów książek dla dzieci, Wanda Chotomska. Energiczna, dowcipna i radosna od pierwszych chwil zauroczyła dzieci. Pokazała im swój Order Uśmiechu, dała do obejrzenia i opowiedziała historię jego powstania. Odwiedzając raz chorego chłopca w szpitalu zauważyła, że rysuje on tylko żołnierzy i ordery dla nich. Stwierdziła, że nie ma dotąd orderu dla cywilów. Wspomniała o tym w wywiadzie dla „Kuriera Polskiego”. Ogłoszono konkurs, na który wpłynęło 44 tys. projektów. Wybrano projekt 9-letniej Ewy Chrobak z Głuchołaz i odtąd jest on nadawany przez dzieci dorosłym.

Autorka zaproponowała dzieciom zabawę w konferencje prasową. Dzieci reprezentujące różne redakcje czasopism, zadawały pytania, a autorka odpowiadała, często wierszem. Oto niektóre odpowiedzi:

– Jako uczennica była najlepsza z przedmiotu – podpowiadanie i dotąd lubi to zajęcie, dlatego często podpowiadała dzieciom jak należy zachować się w różnych sytuacjach.

– Pierwszą książką, jaką napisała, była książeczka „Tere Fere”, ale najbardziej spośród swoich książek lubi „Dzieci Pana Astronoma”.

– Do pisania zachęcił ją Jan Brzechwa, w czasie sławnych majowych kiermaszy. Bardzo lubi pisać piosenki, bo w środku wszystko jej gra, ale niestety nie potrafi śpiewać. Dla zespołu „Gawęda” napisała około 200 piosenek.

Każde dziecko uczestniczące w spotkaniu otrzymało od Wandy Cho-

tomskiej dedykację napisaną wierszem.

Grzegorz Kasdepke, autor książek dla najmłodszych czytelników jest chętnie zapraszany na spotkania autorskie do MBP. W Klubie Osiedlowym „Feniks” spotkał się z dziećmi z Publicznego Przedszkola nr 46, PSP nr 14 i Pogotowia Opiekuńczego przy ulicy Dambonia. Autor miał świetny kontakt z dziećmi. Włączał wszystkich uczestników do wspólnej zabawy, zadawał wiele pytań i chętnie odpowiadał na pytania uczestników (nawet te prywatne – „Czy ma pan żonę?”), nie pozwalając się nikomu nudzić.

W trakcie spotkania odbyło się rozstrzygnięcie konkursu plastycznego pt. „Świat książek Grzegorza Kasdepke”. Laureaci otrzymali słodczyce, dyplomy i książki z autografem autora. Spotkaniu towarzyszył kiermasz książek wydanych przez Wydawnictwo Literatura wśród, których, były książki Grzegorza Kasdepke. Dzieci mogły, więc kupić książki i otrzymać autografy. Organizatorem spotkania (2.04.2004) była Filia nr 2 Dziecięca.

Liczba 139 spotkań autorskich, zorganizowanych przez MBP w Opolu w ciągu ostatnich dziesięciu lat jest imponująca. Większość z nich odbyła się w Filii nr 4. Każde z tych spotkań miało odmienny klimat, przebieg i inaczej zapisało się w pamięci odbiorców. Organizowane spotkania przyczyniły się także do wzrostu zainteresowania biblioteką jako jednostką kultury, ale nie tylko; wielu spośród uczestników zostało czytelnikami naszej biblioteki. Ponadto, dzięki organizowanym cyklicznie spotkaniom autorskim wzrosło zainteresowanie literaturą regionu, a co za tym idzie zwiększyła się także liczba wypożyczeń.

Z roku na rok, dzięki działalności promocyjnej Miejskiej Biblioteki Publicznej, współpracy ze środowiskiem literackim, kulturalnym i naukowym Opola wzrasta zainteresowanie oraz zasięg organizowanych spotkań.

Wierzę, że kolejne lata będą równie owocne jak to minione dziesięciolecie.

Mariola Urbaniak
Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu

**WYSTAWA „ABCzytam”
W MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W OPOLU**

Czterdzieści lat temu, w 1965 r. UNESCO ogłosiło 8 września Międzynarodowym Dniem Walki z Analfabetyzmem nazywany również **Światowym Dniem Umiejętności Czytania**.

Według definicji analfabetyzm to brak umiejętności czytania i pisanie u osób, które przekroczyły granicę wieku przewidzianego na naukę tych czynności, określanej w różnych krajach na 12.-15. rok życia. We współczesnych społeczeństwach przemysłowych problem ten stał się marginalny, dotyczy najczęściej pół procenta ludności.

Problemem współczesnego świata jest natomiast analfabetyzm wtórny (funkcjonalny), czyli praktyczna niezdolność posługiwania się

słowem pisanym – brak zrozumienia treści najprostszych instrukcji, nieumiejętność wypełnienia podstawowych formularzy oraz tzw. czytanie bez zrozumienia. Podobnie jest z analfabetyzmem matematycznym, czyniącym ludzi niezdolnych do sprawdzenia rachunku w kasie sklepowej czy też obliczeniu podatków.

Ocenia się, że ok. 70% Polaków, 47 % Amerykanów i 28 % Szwedów ma problemy ze zrozumieniem tekstu.

Zapewnienie dzieciom podstawowej edukacji pozwala na stosunkowo prostą metodę walki z analfabetyzmem pierwotnym natomiast zjawisko analfabetyzmu wtórnego jest trudniejsze do opanowania. Podstawowym zadaniem jest upowszechnianie czytelnictwa wśród ogółu ludności, zachęcanie do czytania, korzystania z bibliotek.

W 2004 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Opolu, w Galerii „Na Cyplu” z okazji Światowego Dnia Umiejętności Czytania zorganizowana została wystawa pt. „Dysleksja – czy umiemy pomóc?”.

Tegoroczna, również z tej okazji nosiła tytuł „**ABCzytam**”. Prezentowaliśmy na niej zbiory MBP w Opolu, gromadzone i udostępniane już od wielu lat. Były to książki, czasopisma, gry edukacyjne i komputerowe, czyli wydawnictwa, dzięki którym można uczyć podstaw czytania i pisania. Są one uzupełnieniem i uatrakcyjnieniem edukacji szkolnej – podręcznikowej. Zaprezentowaliśmy książki znanych i mniej znanych autorów polskich, piszących dla dzieci m.in. W. Chotomską, R.M. Grońskiego, J. Tuwima, Wł. Bełzę. Dobieraliśmy literaturę, w której jest mowa o tworzeniu słów, poznawaniu alfabetu, kojarzeniu kształtów liter. Dzięki wyliczankom, rymowankom, wierszykom takim jak np. „Abecadło” J. Tuwima dzieci łatwiej przyswajają podstawy czytania. Poprzez zabawę Dużym zainteresowaniem wśród odwiedzających wystawę cieszył się kącik komputerowy. Programy edukacyjne, w których można rozwiązywać literkowe rebusy i zagadki wraz z bohaterami dobranocek Reksiem, Bolkiem i Lolkiem okazały się miłą niespodzianką dla maluchów.

Ciekawym akcentem wystawy było wspomnienie o Marianie Falskim i jego znanym od wielu pokoleń „Elementarzu”. W 2005 r. mi-

nęło 90 lat od pierwszego wydania tego słynnego podręcznika z Alą i Asem, który obecnie rodzice i dziadkowie kupują swoim pociechom, traktując go jako jeszcze jedną książkę do nauki czytania. Często w tych wyborach kierują się sentymentem, wspomnieniem o swojej pierwszej książce ze szkoły.

Ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem rodziców i nauczycieli. Odwiedziło ją wiele zorganizowanych grup przedszkolnych oraz tegorocznych pierwszoklasistów.

Dla nich koleżanki z Filii 4 – dziecięcej przygotowały lekcję biblioteczną pt. "Zabawa z alfabetem". Zajęcia przeprowadzane były w galerii. Dzieci oglądając wystawę bawiły się puzzlami, klockami, rozwiązywały rebusy oraz poznawały gry edukacyjne

Mariola Urbański

Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu

**WYSTAWA „JULIUSZ VERNE – PODRÓŻNIK, MARZYCIEL,
FANTASTA” W GALERII „NA CYPLU”
MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W OPOLU**

W marcu 2005 r. minęła 100. rocznica śmierci Juliusza Verne'a, jednego z pionierów gatunku science fiction, nazywany „dziadkiem fantastyki naukowej”. Z tej okazji w całym świecie uroczystie obchodzono tę rocznicę. We Francji ogłoszono Rok Juliusza Verne'a.

W kilku miastach, głównie w Amiens, Nantes i Paryżu, miejscach gdzie urodził się i mieszkał pisarz przygotowano dziesiątki imprez. Najważniejsza z nich to „Mondial Jules Verne” czyli spotkanie vernis-stów z całego świata, w którym również brali udział przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Juliusza Verne.

W Polsce rocznica została uczczona głównie okolicznościowymi wystawami w kilku miastach. Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu przygotowała w Galerii „Na Cyplu” wystawę pt. „**Juliusz Verne – podróżnik, marzyciel, fantast**”, dołączając się tym sposobem do obchodów tej rocznicy.

Często uważa się Juliusza Verne'a za pisarza zapomnianego i niemodnego, natomiast jak wynika z danych UNESCO, jego książki na całym świecie osiągają duże nakłady, a pod względem liczby nowych tłumaczeń ustępują jedynie Biblii i kryminałom A.Christie.

Proza Juliusza Verne'a, w których naukowa fantazja oparta jest na rzetelnym przygotowaniu, wywarły ogromny wpływ na epokę. Bohaterowie jego książek to osoby o energicznie zarysowanych charakterach, które przeżywają ciekawe przygody, opowiedziane żywym i barwnym stylem, nie pozbawionym humoru.

Pisarz stał się sławny w Europie jeszcze za życia. Jego książki osiągały wówczas ogromne nakłady, wydawane były również w Pol-

sce, Pierwsza powieść „Pięć tygodni w balonie” ukazała się we Francji w 1863 r. a w Polsce była drukowana w odcinkach na łamach „Gazety Polskiej” jeszcze tego samego roku.

Na wystawie zaprezentowane zostały książki pisarza, które od lat

50. gromadzone są przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Opolu. Ekspozycja miała na celu przybliżenie, głównie młodym czytelnikom postać jednego z pionierów gatunku science fiction w literaturze.

MBP w Opolu posiada znaczące zbiory autorstwa J. Verne. Za-

prezentowanie tych zbiorów, ich wielkości, różnorodności jak również wyjątkowość osobowości pisarza stały się pretekstem do przygotowania wystawy.

Wyeksponowaliśmy ponad 30 tytułów powieści, wiele z nich w kilku różnych wydaniach m.in. dziewięć wydań „W 80 dni dookoła świata”, pięć wydań „Piętnastoletniego kapitana” oraz cztery „Tajemniczej wyspy”.

Nie lada atrakcją dla zwiedzających naszą wystawę było przedwojenne wydanie (z 1932 r.) powieści „500 milionów Begumy” wypożyczone ze zbiorów prywatnych.

Istotnym elementem, który wydał się nam szczególnie ważny do pokazania była oprawa graficzna książek. Autorzy ilustracji rodzimych wydań to historia polskiej grafiki ilustracyjnej. Należy tu wspomnieć o Danielu Mrozie, Mieczysławie Kościelniaku, Zbigniewie Rychlickim czy też Bogdanie Zieleńcu.

Wybrane grafiki zostały przedstawione w znacznym powiększeniu, pokazując tym samym wyjątkowość i oryginalność polskich wydań autora „Tajemniczej wyspy.”

Wystawę można było oglądać w okresie 26.01–05.03 2005r., w godzinach otwarcia biblioteki. W tym czasie odwiedziło Galerie kilkanaście zorganizowanych grup ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, które obejrzały wystawę i wysłuchały prelekcji na temat życia i twórczości pisarza. Ekspozycję zwiedzali również czytelnicy, korzystający na co dzień z biblioteki.

Wystawa przechowywana jest w archiwum MBP i bardzo chętnie może być wypożyczona do dalszej ekspozycji.

JAKUBA KANI PRZYWRACANIE PAMIĘCI

Bednarczuk Tadeusz : „*Polski Król z Matecznika*”, Opole 2005

Jakub Kania z Siołkowic (1872-1957) był po wojnie i powrocie Śląska do Macierzy jedną z najpopularniejszych postaci na Opolszczyźnie i nie tylko znany był na Śląsku. Znany w kręgach inteligencji polskiej interesującej się dziejami Śląska. Ten poeta i pisarz ludowy, społecznik, gawędziarz, autor licznych przemówień weselnych, był przede wszystkim niezłomnym patriotą, broniącym języka polskiego i posługującym się nim w najcięższych chwilach germanizacji Śląska. Dlatego Niemcy dali mu pogardliwy przydomek „Polski Król”. Płacił za swoją postawę i przywiązanie do religii i polskości wysoką cenę. Areszty, prześladowania, ucieczki z domu to codzienność jego długiego życia. Doczekał się wyzwolenia i w latach 50-tych pisano o nim artykuły, drukowano jego wiersze, zapraszano na spotkania, honorowano. Został nawet członkiem Związku Literatów Polskich jako przedstawiciel ludowych twórców Opolszczyzny.

Dzisiaj nazwisko Jakuba Kania i jego twórczość jest prawie nieznaną młodszemu pokoleniu. A przecież jesteśmy temu niezłomnemu człowiekowi coś winni. Po prostu pamięć!

Łukę tą w obecnej chwili wypełnia wreszcie nowo wydana książka Tadeusza Bednarczuka pod tytułem *Polski Król z Matecznika*. Książkę wydała bardzo starannie Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smolki w Opolu, która nigdy o tym ważnym twórcy

ludowym nie zapomniała. W 1988 roku wyszły jako reprint *Wiersze Śląskie* Jakuba Kania w 65 Rocznicę Powstania Związku Polaków w Niemczech, a w 1998 roku, w serii *Portrety Pisarzy Polskich – Zbigniewa Zielenki* *Jakub Kania*.

Tadeusz Bednarczuk, z wykształcenia polonista, pedagog i społecznik, znany jest czytającej społeczności Opolszczyzny jako wieloletni dziennikarz Trybuny Opolskiej (1977-1990), publicysta zajmujący się tematyką kulturalno-oświatową, a także autor czwartej z kolei już książki¹. Zinteresowanie autora postacią Jakuba Kania nie jest przypadkowe.

Tadeusz Bednarczuk znał Jakuba Kanię osobiście, a rękopisy wspomnień otrzymał po śmierci poety od Jego syna Bronisława i opublikował je w 1968 roku w Instytucie Śląskim w Opolu. Były one jednak wtedy jeszcze fragmentaryczne. Obecne wydanie zawiera materiał poprzedni, uzupełniony dalszym ciągiem wspomnień, do których autor dotarł po wielu latach.

Książka wraz z bibliografią, bogatą ikonografią, wyborem wierszy i publikacjami dotyczącymi biografii i twórczości tego niezwykłego ludowego poety i pisarza stanowi swoiste kompendium wiedzy o Jakubie Kaniu.

Prześledzenie samych wspomnień daje nam obraz życia opolskiej wsi i jej mieszkańców o zróżnicowanej orientacji narodowej na przełomie 19 i 20 wieku. Przedstawia też najtrudniejszy okres po dojściu Hitlera do władzy kiedy agresja Niemców była już bezkompromisowa.

Opisał to Kania we wspomnieniu *Jak to ks. proboszcz Adamek z Popiołowa uszedł niechybnej śmierci*. Jest to pasjonujące wspomnienie. W pierwszym jednak rzędzie wspomnienia ukazują losy głównego bohatera – samego Jakuba Kania. Losy to niezwykle jak na przeżycia zwykłego śląskiego chłopca, który sięgnął po pióro i wyłonił się z siolkowickiej społeczności, nawołując i nakłaniając do podnoszenia oświaty, czytania, kultywowania tradycji religijnych i narodowych.

Zamieszczał swoje wypowiedzi i wiersze na łamach „Gazety Opolskiej” był zaprzyjaźniony z jej redaktorem naczelnym Bronisławem Koraszewskim, którego trudne losy i prześladowanie we wspomnieniach uwiecznił, ale utrwalił też fakty przywiązania i miłości jego czytelników w tych trudnych chwilach. Dzięki Jakubowi Kani kolportaż „Gazety Opolskiej” był znaczny, a w Siołkowicach, jak na te czasy nawet liczny.

Niezwykle ciekawych historii jest we wspomnieniach dużo. I mimo pewnych trudności językowych i stylistycznych w czytaniu tekstów, których świadomie autor książki nie poprawiał, by wiernie oddać oryginał – lektura wciąga. Warto jeszcze zwrócić uwagę na opis wyprawy Jakuba Kani do Warszawy w 1898 roku, jako delegata Śląska na odstonięcie pomnika Adama Mickiewicza, poznanie Henryka Sienkiewicza, od którego otrzymał potem komplet „Trylogii”, Jego przedzierania się do udziału w III Powstaniu Śląskim. Tutaj w tych dwóch historiach widać najlepiej odwagę i patriotyzm „Polskiego Króla”, a także niezwykłą pomysłowość w zmyleniu wroga. Dzieje Śląska Opolskiego jawią się w barwnych obrazach w swoistej chronologii używane przez Kanię. Czasem przyznaje, że nie pamięta jakiegoś faktu czy daty, ale pisał te wspomnienia retrospektywnie, gdy był już w podeszłym wieku, mając lat 80, a rozpoczął w roku 1952.

W drugiej części książki Tadeusz Bednarczuk zamieścił cztery ważne publikacje dotyczące Jakuba Kani: nota Stanisława Pigionia – *Zarys nowszej literatury ludowej* (Kraków 1946); Zbyszko Bednorza obszerny krytyczny szkic zamieszczony w „*Ludowym Żniwie Literackim*” (Wrocław 1966); Doroty Simonides recenzję do pierwszego wydania *Pamiętników Jakuba Kani* („Trybuna Opolska” 1969), oraz wnikliwe omówienie Zbigniewa Zielonki dotyczące pierwszego wydania wspomnień Jakuba Kani na tle innych pamiętników pisanych przez chłopów („Tygodnik Kulturalny” 1969).

Aby lepiej osadzić postać Jakuba Kani w tle historycznym i regionalnym zamieszczony jest również szkic o Popielowie i Starych Siołkowicach, a słownik biograficzny Andrzeja Stampka „Zasłużeni Sioł-

kowiczanie” zamyka tą interesującą i ważną publikację.

Książka powinna się znaleźć we wszystkich bibliotekach publicznych i szkolnych oraz być polecana szerokiemu kręgowi czytelników zarówno starszych jak i młodzieży.

¹ Nota o autorze (Ciborska E.: *Leksykon polskiego dziennikarstwa*. Warszawa 2000):

Tadeusz Bednarczuk ur. 11.10.1931 roku w Grabowcu woj. Tarnopol. Ukończył Filologię Polską na Wydziale Humanistycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu w 1956 roku.

W latach 1956-1977 był nauczycielem języka polskiego, a następnie dyrektorem Zasadniczej Szkoły Rachunkowości Rolnej w Oleśnie i dyrektorem Zespołu Szkół Rolniczych w Żłobiznie k.Brzegu. 1977-1990 pracuje jako dziennikarz *Trybuny Opolskiej* kierując Działem Kulturalno-Oświatowym. Po przejściu na emeryturę współpracuje z *Nową Trybuną Opolską* i pełni funkcję członka zespołu redakcyjnego *Gazety Brzeskiej*. Obecnie – Zastępca redaktora naczelnego *Panoramy Powiatu Brzeskiego*.

W czasie swojej działalności zawodowej był Prezesem Stowarzyszenia Miłośników Ziemi Oleskiej i współzałożycielem rocznika *Głos Olesna*. Był również Członkiem Instytutu Śląskiego w Opolu i Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich.

Laureat kilku prestiżowych Nagród dziennikarskich. III Nagroda w konkursie na reportaż im. Rafała Urbana 1988 r. Nagroda im. Jana Łangowskiego w 1989 r.

Autor następujących książek :

- Jakub Kania. Moje wspomnienia. Opole 1968
- Był taki czas. Brzeg 2000
- Szumi pamięci wiatr. Brzeg 2003
- Polski Król z Matecznika. Opole 2005

AKADEMIA WIEDZY WYCHOWAWCZEJ

Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska lokalnego związanego z profilaktyką problemów wychowawczych, w 2003 r. przy Bibliotece w Gogolinie założona została Akademia Wiedzy Wychowawczej (AWW).

AWW to forma współpracy z rodzicami bądź z osobami dorosłymi pełniącymi w życiu rolę wychowawców. Zasadniczym celem spotkań, których prelegentami są specjaliści z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii i medycyny, jest dostarczenie wiedzy mogącej bezpośrednio wpłynąć na podniesienie wśród uczestników poziomu wiedzy i umiejętności wychowawczo-opiekuńczych. Wśród spotkań, cieszących się dużym zainteresowaniem, na szczególną uwagę zasługują zajęcia dotyczące współczesnych zagrożeń oraz uczące budowania prawidłowych relacji w rodzinie, a także wyjaśniające przyczyny niepowodzeń szkolnych u dzieci. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że idea Akademii oparta jest na istocie kontaktów z rodzicami. Organizatorzy tej formy działalności w środowisku lokalnym uważają bowiem, że tylko te placówki kultury będą skuteczne profilaktycznie, które zaproszą do współpracy pierwszych i najważniejszych wychowawców – rodziców.

Działania profilaktyczne, to przede wszystkim wyjście naprzeciw problemom młodych ludzi poprzez kontakt z dorosłymi. Niestety, nie wszystkie dorosłe osoby są dojrzałe i odpowiedzialne oraz posiadają wiedzę i umiejętności wychowawcze, w związku z czym nie mogą skutecznie pełnić roli rodziców bądź wychowawców. Celem AWW jest ułatwienie pełnienia tej roli i tym samym zapobieganie zachowaniom problemowym, tak często mającym aktualnie miejsce w naszym środowisku, a nierzadko przekładającym się na łamanie prawa. Taka

sytuacja wymaga więc od rodziców, wychowawców i nauczycieli specjalnej wiedzy i świadomej postawy.

Pierwszy, inauguracyjny wykład: „*Jak utrzymać kontakt z dorastającym dzieckiem*” miał miejsce 19 marca 2003 roku. Dotyczył wagi oraz istoty „napełniania u dzieci zbiorników emocjonalnych”.

Słuchacze dowiedzieli się, jak wielką rolę w wychowaniu odgrywa sposób okazywania dzieciom miłości – zarówno ten werbalny, jak i wzrokowy oraz fizyczny. Była mowa również o ogromnej dla dziecka wartości, jaką jest spędzanie z nim przez rodziców wolnego czasu – ale na jego warunkach, zgodnie z potrzebami emocjonalnymi dziecka.

Kolejne spotkanie, mające miejsce 30 kwietnia 2003 roku stanowiło kontynuację wcześniej podjętego tematu. Prelegentem obydwu wykładów była Pani Teresa Brandys – psycholog klinicysta III stopnia, superwizor Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Czerwcowe spotkanie na temat: „Zbliżają się wakacje (...) jak pomóc dzieciom bezpiecznie dorastać?” poprowadził również psycholog - ks. Marcin Marsollek – opolski diecezjalny duszpasterz osób uzależnionych. W swojej wypowiedzi przestrzegał przed zagrożeniami czyhającymi na młodych, dorastających ludzi – zarówno tymi zewnętrznymi, jak i wewnętrznymi, wynikającymi z ich nieuformowanej struktury emocjonalnej.

Nowy rok szkolny 2003/2004 rozpoczął się od prelekcji Pani Jadwigi Józefów – specjalisty w zakresie terapii pedagogicznej.

Spotkanie zostało poświęcone dysleksji. Słuchacze dowiedzieli się zarówno o przyczynach tej dysfunkcji, dotyczącej znaczną część uczniów, jak i o sposobach terapii prowadzonej z dyslektykami.

28 października – po raz kolejny – zajęcia w ramach Akademii poprowadził ks. Marcin Marsollek. Zarówno jego osoba jak zaproponowany temat: „Jak przeciwdziałać przejawom agresji występującym wśród młodzieży?” zgromadził bardzo liczną rzeszę uczestników. Bulwersujące w tym czasie wszystkich nauczycieli wydarzenia toruń-

skie, przyczyniły się do tego, że wielu pedagogów chciało znaleźć odpowiedź na pytanie: „W jaki sposób stawiać uczniom granice, aby nie stać się ofiarą ich przemocy?”.

Listopadowy wykład na temat: „*Narkotyki – zagrożenie naszych czasów*” wygłosiła Pani Mieczysława Kwolek-Pawelczak – Przewodnicząca Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U” w Opolu. Mówiąc o przyczynach sięgania przez młodzież po substancje psychoaktywne, uświadomiła słuchaczom, że ta decyzja może dotyczyć każdego dziecka; również tego, które pochodzi z tak zwanej „dobrej rodziny”, gdyż w takiej rodzinie rodzice są przeważnie zajęci zdobywaniem dóbr materialnych, a nie mając dla dziecka czasu, rekompensują go obdarowywaniem dziecka prezentami i pieniędzmi.

W 2004 roku organizatorom Akademii przyświecała myśl Gabriela Marqueza: „*Wszystko co nam się przytrafia, dzieje się zawsze z jakiegoś powodu*”. W związku z tym uznano za ważne uświadomienie uczestnikom tych zajęć faktu, że każdy problem, którego doświadczają, wymaga od nich rozwoju. Świadczy bowiem o jakimś braku, deficycie, który poprzez wiedzę i doświadczenie można zniewelować.

Jednym z głównych problemów, jaki zdecydowano się podjąć w czasie zajęć AWW, stał się stres szkolny. W czasie prelekcji przeprowadzonej 30 stycznia przez psychologa – Panią Katarzynę Płatek – uczestnicy zdobyli wiedzę na temat źródeł stresu i jego przejawów. Do tych pierwszych specjalistka zaliczyła: rywalizację panującą wśród uczniów, ocenianie ich postępów w nauce, niedostosowanie wymagań do możliwości percepcyjnych i psychofizycznych, realizowanie programów nauczania jako priorytetów w pracy szkoły oraz nastawienie na kształcenie wybitnych jednostek.

Omawiając przejawy stresu, położyła nacisk na: fobie szkolne, autoagresję oraz agresję kierowaną na zewnątrz, a więc na niszczenie mienia i krzywdzenie innych. Bardzo ciekawie zabrzmiały propozycje oddziaływań dorosłych – nauczycieli i rodziców, które należałoby za-

stosować w celu zminimalizowania zachowań agresywnych.

Kolejnym, ważnym dla rodziców i wychowawców zagadnieniem, stała się samotność dziecka w grupie rówieśniczej. Przybliżyła ten temat 28 września Pani Barbara Kwaśnicka. Pani pedagog podkreśliła w swojej wypowiedzi, że samotność to przede wszystkim nieprzyjemne poczucie utraty więzi. Jest to bolesna świadomość braku relacji z ważnymi dla dziecka osobami, poczucie odrzucenia, opuszczenia, pojmującej pustki i smutku, to także tęsknota za innymi ludźmi, a niekiedy również za jakimś poczuciem sensu. Przyczyny takiego stanu rzeczy mogą mieć różny charakter, na przykład sytuacyjny, gdy dziecko przenosi się do innej szkoły bądź klasy, ale także rozwojowy i psychologiczny. Im starsze dziecko, tym częściej klasa odrzuca je za cechy osobowościowe, np. za agresywność, dziwaczność ubioru lub zachowania, nielojalność. Aby pomóc dziecku odrzucanemu przez grupę rówieśniczą trzeba poznać przyczyny, dla których jest ono samotne. Wtedy najczęściej wiadomo, co należy zrobić. Czasem wystarczy szczerza rozmowa z dzieckiem, innym razem należy porozmawiać z mądrym wychowawcą bądź wybrać się do poradni psychologiczno-pedagogicznej i poprosić o radę. Pewne jest to, że takiej sprawy nie można pozostawić swojemu biegowi.

Innym poruszonym problemem, spędzającym sen z powiek wychowawcom, któremu poświęcono w ramach AWW uwagę, była istota budowania u wychowanków poczucia własnej wartości. Realizację tego zagadnienia podjęła w dniu 19 maja psycholog – Pani Maria Nowak.

Doświadczona terapeutka w zakresie leczenia uzależnień podkreśliła w swojej wypowiedzi, iż to właśnie w okresie dzieciństwa i dorastania kształtuje się w człowieku poczucie mocy i własnej wartości, a także świadomość należnych mu praw. Uświadomiła rodzicom, że mają na to ogromny wpływ, zwłaszcza w codziennych kontaktach z dziećmi.

Powinni uczyć je, jak podejmować trafne decyzje, prezentować swoje zdanie, rozwiązywać problemy. Powinnością rodziców musi

być również uświadamianie dziecku i wzmacnianie jego mocnych stron, a także praca nad tym, co wypada słabiej. Nieodzowne jest także stwarzanie dziecku (uczniowi) sytuacji, w których mógłby odnosić sukcesy. Ważny jest więc jego udział w konkursach, turniejach, olimpiadach, spartakiadach, ale także pozwalanie na aktywność rodzinną w postaci eksperymentów kulinarnych, dekoracyjnych, ogrodniczych lub innych. Ważne, aby były one zgodne z zainteresowaniami dziecka. Tego rodzaju rodzicielska postawa umożliwi dziecku odnoszenie chociażby najmniejszych sukcesów, które wpłyną na wzrost jego poczucia własnej wartości.

Ważne jest także, aby nie usuwać dzieciom wszelkich progów, przeszkód, trudności, bowiem pokonanie ich, wzmocni dziecko, pozwalając mu uwierzyć w swoje siły. W swojej wypowiedzi terapeutka podała również takie przykłady zachowań osób dorosłych, które w znacznym stopniu mogą u młodego człowieka zaburzyć poczucie własnej wartości. Należą do nich z pewnością obrażanie dziecka stwierdzeniami: bo jesteś jeszcze za głupi, za naiwny, za dziecinny; nieszanowanie go, ignorowanie jego potrzeb, mówienie o nim źle w obecności osób trzecich, eksponowanie wad i uchybień, niedostrzeganie postępów czy sukcesów, brak radości z przebywania z dzieckiem. Niestety, taki stan rzeczy ma ogromny wpływ na przyszłość dziecka, gdyż kompleksy towarzyszące człowiekowi dorosłemu, to dziedzictwo zaniżonego poczucia własnej wartości z okresu dzieciństwa i dorastania.

Następnym, tematycznie zbliżonym do poprzedniego, spotkaniem stał się wykład Pani Katarzyny Płatek, przeprowadzony 15 grudnia, o wpływie rodziców na określanie przez dzieci celów życiowych.

W tym dniu gościli przede wszystkim ci rodzice, którzy chcieli zdobyć wiedzę, jak oddziaływać na dziecko, aby chciało się uczyć, a więc – aby to zdobywanie wiedzy stało się jego celem. Należy przypuszczać, że wykład Pani psycholog był niezwykle pouczający, gdyż przede wszystkim zwróciła słuchaczom uwagę na to, aby określić przyczyny braku motywacji do nauki. Jako wieloletni praktyk, pro-

wadzący terapię młodzieży dotkniętej tym problemem, oznajmiła, że kłopot może polegać na niewykorzystywaniu przez nauczycieli określonego rodzaju inteligencji, dominującej u danego ucznia. Zdobyć wiedzy na temat inteligencji lingwistycznej, matematyczno-logicznej, muzycznej, kinestetycznej, wizualno-przestrzennej, interpersonalnej oraz interpersonalnej stało się wielką wartością, którą miejmy nadzieję – wykorzystają w swojej pracy obecni na spotkaniu nauczyciele.

W podsumowaniu Pani K. Płatek trafnie podkreśliła ponownie rolę rodziny, która powinna obserwować swoje dziecko w różnych sytuacjach, aby je dobrze poznać. Dogłębne poznanie potrzeb, możliwości, pragnień, predyspozycji i talentów dziecka – jasno określić ścieżkę, po której powinno ono zmierzać.

Aby dzieci mogły poruszać się po bezpiecznych drogach, organizatorzy AWW zadbałi również o dostarczenie rodzicom wiedzy na temat współczesnych zagrożeń – narkomanii i AIDS. W tym celu zorganizowano dwa nietypowe spotkania – jedno z nich „*Narkotyki – zagrożenie naszych czasów*” odbyło się, dzięki życzliwości księdza proboszcza Aleksandra Sydora, w Kościele Parafialnym pod wezwaniem Serca Pana Jezusa w Gogolinie, w dniu 25 listopada. Poprowadziła je Prezes Stowarzyszenia na Rzecz Ludzi Uzależnionych w Opolu „To Człowiek” – Pani Mirosława Kwolek-Pawelczak.

Dostarczając szczegółowej wiedzy na temat skutków przyjmowania popularnych obecnie substancji psychoaktywnych potrafiła dotrzeć jednocześnie do uczuć i świadomości wielu rodziców, którzy miejmy nadzieję uwierzyli, iż sięganie przez dziecko po narkotyki, to przede wszystkim „mówienie” o jakimś poważnym problemie, rozgrywającym się w rodzinie.

Drugie niecodzienne spotkanie miało formę spektaklu teatralnego. Chcąc dotrzeć nie tylko do racjonalnej sfery umysłu odbiorców, ale i do uczuć, organizatorzy zaprosili do Gogolina zespół młodych aktorów z Chrześcijańskiego Centrum Młodzieżowego w Zakościelu. Członkowie fundacji PROEM przedstawili uczestnikom spektakl pt.

„*Nadzieja*”. Medialne – muzyczne widowisko o życiu dwojga ludzi chorych na AIDS dostarczyło odbiorcom nie tylko wiedzy o tej chorobie, ale i wzruszeń. Odnalezienie przez bohaterów ratunku za sprawą wiary w Boga pokazało, że droga do zdrowia – w przypadku uzależnień – jest skuteczna wtedy, gdy związana jest z rozwojem duchowym człowieka.

Akademia Wiedzy Wychowawczej wciąż prowadzi swą działalność. Tegoroczne spotkania – w 2005 roku – poświęcone zostały mechanizmom i skutkom choroby alkoholowej oraz narkomanii.

Następne zajęcia będą cyklem kilku warsztatów poświęconych zdobywaniu umiejętności prawidłowego komunikowania się z młodymi ludźmi.

Docelowo działalność biblioteki zmierza ku stworzeniu przy AWW punktu konsultacyjnego oraz grupy wsparcia dla rodziców, którzy potrzebują pomocy specjalistycznej w związku z dotykającymi ich problemami wychowawczymi.

NOWOŚCI O ŚLĄSKU OPOLSKIM

propozycje do księgozbioru podręcznego

Gaworski Marek : Zamki, pałace i dwory
ziemi strzeleckiej. - Opole : Wydaw. MS,
2005. - 77 s. : il. - Bibliogr. s. 77

Album pomoże czytelnikowi w poznaniu bogatej historii ziemi strzeleckiej. Częścią tej ziemi są także zamki, pałace i dwory. Niegdyś siedziby wielkich rodów śląskich, dzisiaj nieco zapomniane. Znajdujemy tu zdjęcia i pocztówki nieistniejących już pałaców w Wysokiej, Kalinowicach, Siedlcu czy Lichyni oraz wiele obiektów, które dziś możemy podziwiać.

Gołąbek Elżbieta, Aleksandrowicz Maciej :
Ocena wieku i stanu zdrowotnego drzew
pomnikowych na Obszarze Chronionego
Krajobrazu Bory Niemodlińskie / Uniwer-
sytet Opolski w Opolu. - Opole : Wydaw.
Uniwersytetu Opolskiego, 2004. - 64 s., [2]
k. tabl. : il., rys., wyk. tab. - (Studia i Mo-
nografie ; nr 350). - Bibliogr. s. 57-60, summ.

Obszar Chronionego Krajobrazu Bory Niemodlińskie jest jednym z siedmiu obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim. Do jego najważniejszych walorów przyrodniczych należą wielkie kompleksy leśne z licznymi stawami. Ba-

daniom poddano 25 drzew pomnikowych wpisanych w rejestr Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Opolu wyznaczając ich rzeczywisty wiek i oceniając kondycję zdrowotną każdego obiektu.

Nijakowski Lech M., Szteliga Jerzy : Informator o spornych pomnikach niemieckich na Śląsku Opolskim. - Opole-Warszawa : Stowarzyszenie „Dla Przyszłości”, 2005. - 192 s. : il.

Problem upamiętnień niemieckich na Śląsku Opolskim wywołuje wiele emocji. Wydania opracowania podjęli się autorzy, którzy kwestię upamiętnień i delikatnych stosunków narodowościowych na Opolszczyźnie znają z praktyki jak i badań naukowych. Oprócz zagadnień prawnych, socjologicznej analizy sporów i konfliktów o pomniki i tablice, zamieszczono szczegółową informację o 67 spornych obiektach w województwie opolskim.

Pregiel Piotr, Przerwa Tomasz : Dzieje Śląska. - Wrocław : Cadus, 2005. - 216 s., [13] k. tabl. : il., mapy, portr. - Bibliogr. s. 207-208

Książka jest przystępnie napisanym wykładem dziejów Śląska, przeznaczonym dla młodych czytelników, studentów, maturzystów. Pokazuje historię tego regionu obiektywnie, zwracając uwagę na interesy polityczne i wpływy kulturowe Niemiec i Czech.

Przewodnik po zabytkach Opolszczyzny z mapami powiatów / red. i oprac. graf. Danuta Emmerling ; zdjęcia Ryszard Emmer-

ling. - Opole : Śląskie Wydaw. „ADAN”,
2005. - 80 s. : il., mapy

Budownictwo sakralne, sanktuaria na Górze św. Anny, w Kamieniu Śląskim i w Oleśnie, pałace i parki znanych rodów na Śląsku, mury obronne, baszty, fortyfikacje to miejsca na Opolszczyźnie, które warto zobaczyć. Przewodnik adresowany jest do turystów krajowych i zagranicznych oraz mieszkańców Opolszczyzny udających się na wycieczki rowerowe i samochodowe.

Sosnowski Joachim : Nowa Wieś Królewska : dzieje miejscowości : historia kościoła. - Opole : Wydaw. Św. Krzyża, 2005. - 296 s. [12] s. tabl. : il. - Bibliogr. s. 293-294, tekst równol. w języku niemieckim

Książka jest monografią jednej z dzielnic Opola. Autor, po wielu latach poszukiwań, zbierania relacji, starych zdjęć napisał historię swojej dzielnicy, przywołując pamięć o ludziach, którzy tu żyli, pracowali, wznosili budowle.

Trojanek-Szmidtowa Irena : Każde życie jest piękne w wolnym tłumaczeniu. - Opole : [Maria i Jerzy Skubisowie], 2005. - 94 s.

To już siódmy tomik poetycki Ireny Trojanek-Szmidtowej. Zamieszczone w nim utwory, tak jak cała twórczość autorki, są delikatne i subtelne, ale głębią uczuć - miłości, tęsknoty, bólu - wręcz porażają.

30 [Trzydzieści] lat Teatru im. Jana Kochanowskiego w Opolu / red. Katarzyna Dudek, Halina Fleger, Barbara Zaczykiewicz. - Opole : Teatr im. Jana Kochanowskiego, 2005. - 157, [1] s. : il.

Zawodowy teatr polski w Opolu działał od 1945 r. Otwarcie nowego gmachu, 23 stycznia 1975 r., połączono z nadaniem mu nowego imienia. Album jest wędrówką przez kolejne sezony, od inscenizacji „Przedwiośnia” w 1975 r. do „Makbeta” w grudniu 2004 r.

Zapomniane zabytki : dwory i pałace wiejskie południowej Polski / oprac. Elżbieta Molak, Ireneusz Raclawicki ; pod red. nauk. Romana Nowackiego. - T.1 : Śląsk Opolski. - Opole : Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2004. - 330 s. : il. - (Studia i Monografie ; z. 164). - Bibliogr. s. 305-307

Autorzy opracowania pomijają w książce te zabytki, które doczekały się już szczegółowych opisów. Prezentują obiekty, które w miarę dobrze zachowane, nie są szerzej znane turystom. W pierwszym tomie wydawnictwa zaprezentowano 48 miejscowości woj. opolskiego należących do powiatów Brzeskiego, Głubczyckiego, Kędzierzyńsko-Kozielskiego, Kluczborskiego, Krapkowickiego, Namysłowskiego, Nyskiego, Opolskiego, Prudnickiego, Strzeleckiego, w których warto zobaczyć pałace, dwory, zamki, spichlerze, stajnie, parki, grobowce. Książka jest zaopatrzona w bogaty materiał ilustracyjny oraz mapy.

oprac. Hanna Jamry

